

T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN
ÖĞRETMENLERİN İŞ YERİNDE MUTLULUK DÜZEYLERİNİN
VE BOŞ ZAMAN ENGELLERİNİN İNCELENMESİ**

Mustafa HEYBET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

REKREASYON ANABİLİM DALI

**Danışman
Prof. Dr. Ekrem BOYALI**

KONYA-2024

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve araştırma sürecimde beni yalnız bırakmayan, beni bilgileriyle aydınlatıp yol gösteren çok değerli ve kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Ekrem BOYALI' ya tüm katkıları, emeği ve desteklerinden dolayı sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunarım. Araştırma dönemimde bana yardımlarını esirgemeyen hocam Arş. Gör. Nazlı Deniz Öz'e teşekkür ederim.

Gerek lisans gerekse yüksek lisans eğitimlerinde bana destek olan, değerli bilgilerini benimle paylaşan Ferhat ÜSTÜN, Erdal TAŞGIN ve Metin ÖZLÜ hocalarıma çok teşekkür ederim.

Okulda, işte, evde her yerde bana destek olan her zaman arkamda yardımcı olan sıkıntı ve sorunlarımda birlikte çözdüğüm canım eşim Nur Efşan HEYBET ve gerek sporculuk hayatımda gerekse eğitim hayatımda benim buralara gelmemi sağlayan babam Nafiz HEYBET ve annem Songül HEYBET' e çok teşekkür ederim.

Eğitim öğretim hayatım boyunca büyük sevgi ve samimiyetle benim her zaman her koşulda yanımda olan kıymetli arkadaşlarıma ve dostlarıma, araştırmamdaki verilerin toplanmasına gönüllü olarak katılan tüm bireylere teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SİMGELER VE KISALTMALAR.....	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY.....	vi
1.GİRİŞ	1
1.1. Zaman	2
1.1.1. Zaman çeşitleri.....	3
1.2. Boş Zaman.....	4
1.2.1 Boş Zamanın Temel Fonksiyonları.....	5
1.2.1.1. Dinlenme Fonksiyonu.....	6
1.2.1.2. Eğlenme Fonksiyonu	6
1.2.1.3. Gelişim Fonksiyonu	6
1.3. Rekreasyon	7
1.3.1. Rekreasyonun Çeşitleri	8
1.3.2. Rekreasyonun Özellikleri	10
1.3.3. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımı Engelleyen Faktörler.....	11
1.4. Mutluluk Kavramı	12
1.5. Özel Eğitim, Özel Eğitim Kurumları ve Özel Eğitim Öğretmenliği	13
1.5.1. Özel Eğitim.....	13
1.5.2. Özel Eğitim Kurumları	14
1.5.3. Özel Eğitim Öğretmenliği.....	15
2. GEREÇ VE YÖNTEM	18
2.1. Evren ve Örneklem.....	18
2.2. Çalışmanın Deseni.....	18
2.3. Veri Toplama Aracı.....	18
2.3.1. İşte Mutluluk Ölçeği	19
2.3.2. Boş Zaman Engelleri Ölçeği.....	19
2.4. Verilerin Analizi.....	20
3. BULGULAR.....	21
4. TARTIŞMA.....	30
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	39
6. KAYNAKLAR.....	42
7. EKLER.....	46
EK-A: Boş Zaman Engelleri Ölçeği	46

EK-B: İşte Mutluluk Ölçeği.....	47
EK-C Etik Kurul Onayı	48
EK-D Turnitin Raporu	50
8. ÖZGEÇMİŞ.....	51

SİMGELER VE KISALTMALAR

İMÖ: İşte Mutluluk Ölçeği

BEZÖ: Boş Zaman Engelleri Ölçeği

ÖZET

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÖZEL EĞİTİM KURUMLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN İŞ YERİNDE MUTLULUK DÜZEYLERİNİN VE BOŞ ZAMAN ENGELLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa HEYBET

Rekreasyon Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ / KONYA-2024

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin boş zaman engelleri ile algıladıkları işte mutluluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışmaya gönüllülük esası ile Şırnak ilinde görev yapan özel eğitim öğretmenleri katılmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak “işte mutluluk ölçeği” ve “boş zaman engelleri ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı tespit edildikten sonra parametrik testler ile ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Çalışmanın bulgularında özel eğitim öğretmenlerinin boş zaman engelleri alt boyutlarından en fazla algıladıkları tesis eksikliği ve bilgi eksikliği olduğu, işte mutluluğu ise en çok içsel motivasyonunun sağladığı bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet, yaş, çocuk sahibi olup olmama ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılıkları ulaşılmıştır ($p<0.05$).

Çalışmanın sonucu bize göstermektedir ki özel eğitim öğretmenlerinin çalışma şartları ve ilgilendikleri grup gereği içsel motivasyon düzeyleri yükseltilmeli bunun için de rekreatif olarak algılanan engellerin ortadan kaldırılması okul yönetimlerince ve ilgili kamu kuruluşlarınca düşünülmelidir.

Anahtar kelimeler: boş zaman, öğretmen, özel eğitim

SUMMARY

REPUBLIC OF TURKEY
SELCUK UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

AN INVESTIGATION OF THE HAPPINESS LEVELS AND LEISURE TIME BARRIERS OF TEACHERS WORKING IN SPECIAL EDUCATION INSTITUTIONS AT THE WORKPLACE

Mustafa HEYBET

Department of Recreation

MASTER THESIS / KONYA-2024

The aim of this study is to examine teachers' leisure time barriers and their perceived levels of happiness at work according to various variables. Special education teachers working in Şırnak province participated in the study on a voluntary basis. In accordance with the purpose of the study, the "Happiness at Work Scale" and the "Leisure Time Barriers Scale" were used. After determining whether the data were normally distributed or not, parametric tests and independent group t-tests were used for pairwise cluster comparisons, and one-way analysis of variance was used for comparisons involving more than two clusters.

In the findings of the study, it was found that the sub-dimensions of leisure time barriers that special education teachers perceived the most were lack of facilities and lack of knowledge, and that intrinsic motivation provided the most happiness at work. Additionally, significant differences were found depending on gender, age, having children and income level ($p < 0.05$).

The results of the study suggest that the working conditions of special education teachers should be improved, and their intrinsic motivation levels should be increased due to the student group they are working with. For this, the elimination of barriers perceived as recreational should be considered by school administrations and relevant public institutions.

Key words: leisure time, teacher, special education

1.GİRİŞ

Bu çalışma Şırnak ilinde faaliyette olan Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin iş yerlerinde mutluluk düzeylerinin ve boş zaman engellerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Rekreasyon, bireylerin boş zaman dilimlerinde yaptıkları aktiviteleri ifade eden bir kavramdır ve bireylerin çalışma saati dışındaki boş zamanında aktif olduğu faaliyetlerle ilgilidir. Boş zamanın günlük, hafta sonları, yıllık izinler ve daha uzun tatiller ile emeklilik gibi dönemlerinde çoğu alanda yapılan ve birçok farklılığı olan sosyal etkinlikler söz konusudur. Sosyal aktiviteler bireylerin ayrı ayrı amaç ve istekleriyle anlamlı hale gelir. Bu özellik rekreasyonun net bir tanımının olmasını zorlaştırır. Fakat, geniş bir bakış açısı ve farklı yaklaşımlarla bazı tanımları yapılmıştır (Karaküçük 1997).

Bireylerin yaşam kalite seviyeleri toplum içinde sağlanan boş zaman faaliyetleri ile beraber olumlu bir gelişim ve doyum sağlanmaktadır. Bu faaliyetler sayesinde yaşam doyumunu da olumlu yönde gelişim sağlar. Yaşam doyumunu geliştiren bireyler rekreasyonel faaliyetleri daha verimli, daha anlamlı bir yaşam için araç olarak kullanacaktır. Böylelikle bireysel gelişim ve ilerleme, insanın yaşam ve yaşam doyumuna yönelik sarf ettiği mücadelesinde artış sağladığı görülmektedir (Hemingway 1996).

Rekreasyon imkanlarından yoksun olanlar ile mükemmel imkanlara sahip olan bireyler arasında, sağlığa, çevreye ve yasalara karşı tutumlarında bazı farklılıklar görülmektedir. Rekreasyon öncelikle hayatı anlamlandırır ve bu hayata değer katar. Böylelikle zihnen, fiziken ve sosyallik açısından yaşadığımız bu dünyada bütün bireylerin rekreasyona ihtiyacı olduğu bilinmektedir (Yılmaz 2007).

Şimdiki zamanda, teknolojik gelişmeler ve endüstrileşme bir bakımdan iş performansını artırırken bir yandan da işte tatminsizlik, uyumsuzluk ve bıkkınlığı da beraberinde getirmiştir. İnsanlar, sanayi devrimi ile başlayıp, tüm alanlara hızla yayılan değişimin ruhsal ve toplumsal düzeyde oluşturduğu bunalımların rahatsızlıklara dönüştüğü bir yerde yaşamaktadır. Hızla değişen teknoloji toplumsal yapılarda örgütlenme biçimlerinde, kültürel oluşumda ve buna bağlı olarak sistemlerde de temel dönüşümlere de yol açmaktadır. Fakat bu dönüşümlere paralel olarak bireyin doğa,

Çalışma hayatı ve halkla ilişkilerinde görünen bunalım ve mutsuzluk hali git gide artış göstermektedir (olakoğlu 2005).

Çalışma yerlerindeki verimin öncellikle çalışan bireylere bağlı olduğu bilinmektedir. Verime etkisi en çok olan unsurlardan birini oluşturan bireyin, çalışma hayatının sabitliğinden, sıkıcılığından ve bıktırıcı olmasından dolayı oluşan can sıkıntısını en az seviyeye indirmesi gerekmektedir.

Rekreasyonun çalışmayla olan bağlantısı rekreasyon faaliyetlerinin zihinsel ve fiziksel alanlarda çalışan bireyler üzerine olumlu etkileyerek, bireyin çalışma verimini artırması üzerine yoğunlaşmaktadır. Rekreatif faaliyetlerde verimliliği düşündüğümüzde, kişinin; kendisine, ailesine, toplumuna ve ülkesine her türlü yönden faydalı olması, olarak değerlendirebiliriz. Rekreasyonun en temel sorunu ise bireylerde memnun edici temel gereksinimler ortaya çıkarmaktadır (Güngörmüş ve Sezen 2010).

Özel Eğitimli ğrencilerin yaşıtlarından geri olmaları, özel eğitim çalışanları tarafından bu öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak işlevsel eğitim verebilecek gerekli bilgi, beceri ve donanıma sahip olmaları gerekmektedir fakat bu yeterliliğe sahip olmamaları, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin gelişimlerine yönelik st düzey beklentide olmaları özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin olumsuz duygulara yönelmeleri ve kendilerini tükenmiş olarak hissetmelerine sebep olmaktadır. Bu olumsuz hisler özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin iş doyumuna ulaşmasına engel olabilecek duygular geliştirmesine neden olabilir. Özel eğitim kurumlarında çalışanlar kendilerini stres altında hissedebilir ve tükenmişlik yaşayabilirler. Bu bireylerde işin stresi ile oluşabilecek mesleki bıkkınlık ve monotonluk kendi yaşamlarına yansıyabilir (Işıkhan 2017). Bu nedenle özel eğitim kurumunda çalışan öğretmenlerin rekreatif faaliyetlere katılımlarını etkileyerek mutluluk seviyelerinde azalma görülebilir.

1.1. Zaman

Zaman, bütün varlıkların yaşam lşs olan, ödünç alınamayan, satın alınamayacağı gibi tasarruf da edilemeyen sadece kullanılıp kaybedilen, tekrarı olmayacak olan, nesnelerin uzayda olan hareketlerine göre bölümlere ayrıştırılıp, ölçüm yapılabilen soyut bir kavramdır (Yılmaz 2002).

Zaman, Yönetim bilimleri ve ekonomi bakımından kendine ait özelliklere sahiptir. Ekonomik açıdan, hava harici üretim süresinde gerekli olan bütün mal ve hizmetler gibi yetersiz bir kaynaktır; fakat tüm bireylere adaletli dağıtılmıştır. Adaletli dağıtım yapılmış az bir kaynak olması, geri dönüşümünün olmadığı, biriktirilip kiralanamadığı gibi satın alınamaz, ödünç verilemez ve çoğaltılamaz. Bu özellikler zamanın kendine ait yönleridir. (Erkılıç 2005).

Birey için yaratıldığı günden bu yana zaman, büyük önem arz etmiştir. Bireylerin gelişim sağlamasında ve herhangi bir alanda mesleki başarısı göz önüne alındığında zaman anlayışının payı çoktur. İnsanlar kadar toplum geneli için de böyle gelişim göstermiştir. Bireylerin sosyal ilişkilerini, iş hayatlarını, eğlence ve dinlenme alışkanlıklarını bu anlayış içerisinde sıraya koyan toplumlar, diğer toplumlara bakarak daha çok gelişim göstermişlerdir. Böylelikle gelişmiş olan yurtların zaman kullanımı açısından bilinçlenmiş yurtlar olduğu söylenebilir. Bu gelişmiş, gelişim sağlayamamış ülkeler arasındaki büyük önem arz eden farklardan birini ortaya koymaktadır. Descartes'te toplulukların geri zekalı ya da ileri zekalı diye ayırım yapılamayacağını ülkelerin gelişim gösterme ve zenginlik farkları, sadece vaktin iyi kullanılabilmesiyle plan ve program dahilinde çalışmalarından ve dinlenmelerinden kaynaklandığını ön görmüştür. Zaman anlayışının birey veya toplumların kalkınmasına etkisi tek burada önemli gösterildiği gibi maddiyat ile ele alınmaktadır. Kesinlikle kalkınmanın maneviyat yönü de bulunmaktadır ve bunun da üzerine basılması gerekmektedir (Karaküçük 2014).

1.1.1. Zaman çeşitleri

Zamanın önemini daha iyi anlayabilmek için zaman çeşitlerine açıklık getirerek daha somut bakış açısı getirebiliriz. Genel bir bakışla zaman; sübjektif, objektif, yönetsel zaman olarak inceleyebiliriz. Sübjektif zaman hissedilebilen veya algılanabilen zamandır. Fertler saatin neyi gösterdiğine bakmaksızın olayda geçirdiği vakti kısa veya uzun olarak hissetmekte ve buna bakılarak kısa veya uzun süre olarak algılanabilir. Objektif zaman ise saat ile ölçüm yapılabilen zaman çeşididir. Saatin gösterdiği zaman olarak ele alınan objektif zaman kesin olan birimlerle ölçülürken, sübjektif zamanın anlaşılması daha güçtür. Yönetsel zaman ise idarecilerin operasyonel işlemler dışında yönetsel çalışmalara ayırdıkları zaman olarak tanımlanmaktadır (Akatay 2008).

Objektif Zaman: Objektif zaman bütün kişiler ve mevsimler için değişiklik göstermeyen zamandır. Zamanın fiziksel etkisinin daha sağlıklı anlaşılabilmesi için âdemoğlu zamanı birimlere ayırarak ifade etmiştir: Salise, saniye, dakika, saat, gün, hafta, ay, mevsim, yıl, bir asır, bin asır gibi. Bu süre dilimleri aynı zamanda saatle ölçüm yapılabilen gerçek zamandır (Tengilimoğlu ve ark. 2007).

Objektif zamanın üzerinde duran Varoluşçu felsefenin önde gelenlerinden Heidegger ise, fizik bölümünde zamanın belirleyici ölçüm özelliği olan öznel zamanın üzerinde durur. Ölçüm bireye herhangi bir olayın ne zaman gerçekleşeceğini ve ne kadarlık bir sürede olduğunu bildirir. Döngüsel tekrarda bir saat zamanı belirtir ve saatin yinelenen bu eş zamanlar bölümü eşit bölümlere dayanmaktadır (Karadaş 2015).

Subjektif Zaman: Nesnenin gerçeğine dayanan zamanda görüldüğü gibi müşahhas bir ölçümle tam olarak belirtilemeyen bir zamandır. Birey geçirdiği süre boyunca sevdiği varlıklarla zamanın nasıl aktığını anlamayabilir veya tam tersi olumsuz bir olayda az zaman geçirse de uzun saatler geçirmiş gibi olabilir (Özer 2012). Subjektif zaman bireyin psikolojik durumuna göre farklılık gösterir. İnsan psikolojik açıdan iyi ve mutlu ise subjektif zaman zaman hızlı akarken birey mutsuz ve üzgün ise subjektif zaman durur ve geçmek bilmez (Tengilimlioğlu 2003).

Yönetsel Zaman: Örgütün üretim yapabilmesi için belirli bir vakitte yerine getirmesi gereken faaliyet ve fonksiyonlara ayırması gereken zamandır. Yönetsel zaman ise, örgüt çerçevesinde yönetim vazifesini yerine getirmek amacıyla kullanılan bir zamandır. Her iki tip de zaman, yönetim sürecinin her basamağında ve bütün yönetsel işlevlerin uygulamaya geçirilmesinde önemli bir etki yapmaktadır (Gürüz ve Gürel 2006).

1.2. Boş Zaman

Âdemoğlu yaratıldığı zamandan bu yana hayatlarını devam ettirebilmek adına mecbur oldukları ihtiyaçlarının karşılanabilmesi farklı işler yapmışlardır. Monoton ve can sıkıcı çalışmalar ile diğer türden faaliyetler, yaşamımızdaki en mühim parçalar arasında yer alan yenilenme için boş zaman etkinliklerini gündeme almışlardır (Yıldız ve ark. 2012). Kavramsal olarak boş zaman için birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi ise boş zamanı, bireyin çalışması gerektiği vakitlerin dışında kalan, herhangi

bir getiri sağlamak veya para kazanmak gibi amaçların olmadığı zaman dilimi olarak ifade edilmiştir (Argan 2007).

Leisure İngilizcede ‘Boş zaman’ demektir. Leisure kelimesi Latince müsaade edilmesi ve özgür yaşam sürmek anlamına gelmen “licere” kelimesinden üretilmiştir. Hiçbir zorunluluk ve özgür seçim anlamına gelmeyen tüm bu kelimeler birbirleri ile bağlantılıdır (Müftüler 2008).

Boş zaman insanın işinden; seminer, eğitim, toplantı gibi işle ilgili uğraşlarından; hayatta kalmak için gerekli olan beslenme ve uyku gibi fizyolojik gereksinimlerden; duş alma, temizlikle uğraşma, giyinme ve temizlenme gibi kişisel bakıma yönelik iş harici aktivitelerden; arabanın temizlenmesi, çiçeklerin sulanması ve aile bireyleri ile ilgilenme gibi kişisel sorumluluklarından artan zaman dilimidir (Munustular 2016). Boş zaman çağımızdaki toplumda büyük önem arz etmektedir. Teknolojinin ilerlemesiyle sanayi, eğitim, sağlık ve özel sektör gibi her türlü çalışma ortamında bireylere düşen iş gücünün azalması kişilerin kendilerine ait, sorumluluklarının dışındaki anlar olan boş zamanlarında gözle görülebilecek bir artışa neden olmuştur. Bununla birlikte bireylerin boş zamanlarını iyi değerlendirmelerine yönelik birçok seçeneği olan hizmetler sunan aktif sektörlerde oluşmuştur (Demirel ve Harmandar 2006).

Özetle boş zaman, gündelik yaşamın zorunlu gereksinimlerinden artan boş olan vakit anlamına gelir. Genellikle insanların hayatında bulunan örflere, kültürlere insanın kendine yakın hissettiği, yaşarken uygulamaktan keyif aldıkları ve yaşanan sosyal hayattaki liderlerin, halkın yaşamına kolaylık sağlayacak faaliyetleri uygulamak isteğiyle benliklerini artırmak için istekli bir şekilde aktif olmalarıdır. Farklı bir deyişle bireye maddi ve manevi yaşam önüne seren, Bireyi kişisel olarak gelişimini sağlayan zaman dilimidir (Hacıoğlu ve ark. 2015).

1.2.1 Boş Zamanın Temel Fonksiyonları

Boş zamanın temel işlevleri eğlence fonksiyonu, dinlenme fonksiyonu, gelişim fonksiyonu olarak üç başlık ile ele alınabilir. Dinlenme, iyileşme veya iş sonrası oluşan yorgunluğu ve stresini azaltma, vücudun yıpranmasını en aza indirme ve sinir faktörlerini azaltma fonksiyonu bulunmaktadır (Karaküçük 2008).

Boş zamanın temel fonksiyonları üç temel başlıkta ifade edilebilmektedir.

1.2.1.1. Dinlenme Fonksiyonu

Çoğullukla boş zamanı en çok tamamlayan bir fonksiyondur. Dinlenme, yeniden kazanma, iş sonrası stres ve oluşan yorgunluğun giderilmesi, bedensel zararların ve kas gerilmelerinin ortadan kaldırmaya yönelik bir işlevdir. Çalışılan sürenin günlük 15 saate kadar çıktığı sanayi devriminin ilk zamanlarında, çalışanların boş zamanları yalnızca fiziksel güçlerini tekrar toplamaya yönelik bir fonksiyon görevi yapıyordu. Çağımızdaki sanayi toplumlarında çalışma hayatı düzenli ve çalışma dışındaki dinlenme vakitleri bireye özel bir şekilde hazırlanmaktadır. Günümüz insanı için dinlenme artık ruhsal, bedensel ve fizyolojik dinlenme için aktif ve pasif değerlendirme olarak gerçekleştirilmesini ifade etmektedir (Çubuk 1984).

1.2.1.2. Eğlenme Fonksiyonu

Eğlence Fonksiyonu, bireyin eğlenmesi ve can sıkıntısından kaçması için değil, değerli vakit geçirmek ve deşarj olmak, bireyin kendisini iyi ve mutlu hissetmesi için yapılmaktadır (Foulquike 1994). Bireylerde can sıkıntısını yok denilecek kadar azaltan, insan sağlığına, duyu bütünlemesine, fiziken ve ruhen sağlamış olduğu katkılar ile aktif veya pasif olmasına bakılmaksızın bazı aktivite çeşitlerine katılma fırsatı sağlar (Walker ve Wang 2009).

1.2.1.3. Gelişim Fonksiyonu

Gelişim fonksiyonu, boş vakitlerde bilgi iletimi yapmak, medeniyet geliştirme gereksinimin çok fazla olduğu bir uğraştır. Bunlar planlı bir şekilde veya kendi istekleriyle sosyokültürel kuruluşlara dahil olmak istenilen faaliyetlerdir. Boş zamanın olumlu veya olumsuz kullanılmasıyla bir çeşit değerleri ortaya çıkarmaktadır. Bunun için boş zamanın etkili ve düzgün kullanımı, insanların mutlu olmasına, dinlenmelerini sağlayarak kişisel gelişimine katkı sağlayacak ve bireylerin kendilerini bulmalarına yardımcı olacaktır. Yanlış kullanıldığı vakit ise kişide kötü alışkanlıklar, uyuşukluk, dikkatsizlik, canın sıkılması, öfkelenme gibi bazı davranışlar görülmesine sebep olmaktadır (Karaküçük ve Ekenci 1995).

1.3. Rekreasyon

Latince 'de yinelenmek, düzeltmek, yeniden oluşturmak anlamına gelen “recreatio” sözcüğünden ortaya çıkan rekreasyon, en kolay haliyle boş vakitlerde yapılan faydalı aktiviteler olarak tanımlanabilir. Boş vakitlerde yapılan bu tür aktivitelerin başında insan vardır. Yalnızca insan hayatında bulunan bir kavram olarak ortaya çıkan rekreasyon yeniden üretmeyi simgeler. Çünkü yapı gereği insanoğlu tabiatla kendini oluşturma ihtiyacı bulur ve devamını sağlayan tek canlıdır. Bu özel yaratmalar, içerisinde kültür besleyen ve yaşamın devamı niteliğinde etkinliklerdir (Erdemli 2008).

Rekreasyon, bireyin boş zamanlarında içine girdiği farklı etkinliklerin tümü olarak ifade edilmektedir. Rekreasyon kelime anlamı bakımından, İngiliz dilinde “leisure”, Latince 'de “licere” başka bir deyişle “hür olmaktan” türetilmiştir. İngilizce 'de “liberty” ve “licence” eş anlamlıdır. Fransızcadaki “loisir” kelimesi ise hür vakit anlamına gelmektedir. “Leisure” kelimesinin birçok farklı anlamı vardır. Çoğunlukla baskıdan kaçma, tercih etme hakkı, çalışma sonu boş vakit veya toplumsal görevlerden arta kalan zaman dilimi olarak kullanılmaktadır (Torkildsen 1996).

Rekreasyonun başka yazarlar bakımından yapılan tanımlar ise şu şekildedir; boş zaman içerisinde, insanoğlunun kültür bakımından, toplumsal ve ekonomik açıdan toplumun yapısı ile bağımlı olarak yapılan, insanın kendi isteği sonrası fiziksel ve düşünce bakımından yinelenmesini hedef alan bir terim olarak ifade ederken (Koç 1991), Türk Dil Kurumuna göre bireylerin boş vakitlerinde, aktivite ve eğlenme amacıyla kendi istekleriyle katıldıkları, bir bölümü bireylerin eğlence ve dinlenmek için kullanabilecekleri bir duruma getirme olarak tanımlar (Türk Dil Kurumu 1983). Rekreasyon faaliyetleriyle bireyler günlük yaşamlarının zorlayıcı yönlerinden daha az zarar alır. Stebbins (2005)'e göre rekreasyon, bireyin boş zamanlarında, kendi istekleriyle katıldıkları, kendilerini mutlu ettikleri, kendi becerilerini ve doğuştan gelen yeteneklerini kullanabilecekleri farklı aktiviteler olarak tanımlanabilir.

Geniş anlamda rekreasyon; bireyin boş zamanlarında kendi kendine, grup halinde yapacağı veya katıldığı herhangi bir aktivitedir. Rekreasyonun oluşumundan bu yana bireyler için büyük bir değer taşımaktadır; sonra verilecek olan bir ödül veya o anki ihtiyaçların sonucu değildir. Toplumsal süreçlerle toplum kültürü, ilgisi gibi

çevresel faktörlerinde etkisi bulunmaktadır (Kılbaş 2010). Genel bir şekilde ifade etmek gerekirse, rekreasyon yalnızca boş zamanda yapılan, kişisel bir hedefi olan, bireysel doyum ve bireyin isteğiyle yapılan, başka bir insana aktarılmayan, insana canlılık veren ve mutlu eden, aktif ve pasif katılım sağlanabilen her açıdan fiziksel, sosyal, ruhen ve zihnen yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Güngörmüş 2007).

1.3.1. Rekreasyonun Çeşitleri

Rekreasyonun sınıflandırılması, eğlencenin fonksiyonuna ya da farklı standartlara göre ele alınabilir. Bir kişi kendi hedefi ve isteği yönünde serbest zaman aktivitelerine katılmaya yönelirse, buna paralel bir eğlence etkinliği çıktığı görülecektir. Tüm insanlar için çeşitli amaç ve özlemlerin bulunabileceği göze alındığında, birden fazla tepki etkinliği vardır ve bunları sınıflandırmak gerekir (Karaküçük 2005).

Rekreasyon çeşitleri, görevlerine göre fiziksel, sağlık, ticari, sosyal, turistik, estetik, sanatsal, kültürel rekreasyonel aktiviteler, yerine göre açık-kapalı rekreatif faaliyetler, uyruklara göre ulusal ve uluslararası rekreasyon etkinlikleri, katılan kişi sayısına göre bireysel-grup faaliyetler olarak sınıflandırılabilir (Öztürk 2018).

Rekreatif faaliyetleri hepsini sadece tek bir başlık altında toplamamanın imkânı yoktur çünkü yapılan her farklı etkinliklerin kendi içinde farklı amaçları olduğu için zamanı, ekipmanı, katılan sayısını, yer ve mekânı farklılıklar gösterebilir. Bu doğrultuda araştırmalarımızın rekreasyon çeşitlerini üç başlık altında inceleyebiliriz. Bu sınıflandırmalar amaçlarına, özel işlevlerine ve çeşitli kriterlerine göre ayrılmıştır (Üstün 2018).

1) Amaçlarına göre rekreasyon

* Sanat amacıyla gerçekleştirilen rekreatif etkinlikler: Sanatın her türden alanını kapsayacak şekilde izleyici ve katılımcı olarak katılabilen boş zaman faaliyetleridir.

* Kültürel amaçlı yapılan rekreatif etkinlikler: Tarihi kalıt olarak kabul edilmiş yerlerin gezilmesi ve kültürel etkileşim halinde olmasıyla gerçekleştirilen boş zamanı değerlendirme etkinlikleridir.

* Toplumsal amaçla yapılan rekreatif etkinlikler: Toplumun birbiriyle etkileşim halinde bulunması amaçlanarak kültürel iletişimde bulunma cinsinden boş zaman değerlendirme etkinlikleri toplumsal amaçlı türündendir.

* Sportif amaçlı yapılan rekreatif etkinlikler: Bu amaçtaki etkinlikler ya aktif spor yaparak (voleybol, futbol, hentbol vb.) ya da müsabakalara seyirci olarak katılınan toplu alan etkinliklerini barındırmaktadır.

* Turizm amacıyla yapılan rekreatif etkinlikler: İnsanların çalışmadıkları süre içerisinde fizyolojik ve psikolojik deşarj olma amacıyla gerçekleştirilen, geçmişte deneyim kazanılmış veya kazanılmamış gezintileri ve dinlenme aktivitelerini bu sınıfta ele almak mümkündür.

2) Özel işlevlerine göre rekreasyon

* Fiziksel rekreasyon: Bu rekreatif faaliyetlerde bireyin ister açık ister kapalı ortamlarda yaptığı her türlü sportif etkinlerin bulunduğu sınıftır.

* Uluslararası rekreasyon: Başka ulusların seyahat edilmesi ve farklı milletlerdeki bireylerin katıldığı etkinlikleri bu sınıf içerisine almak uygundur.

* Sosyal rekreasyon: Yapılacak olan birbirinden farklı etkinliklerde bireylerin bir araya gelip toplanmasıyla yapılan etkinliklerdir.

* Estetik rekreasyonu: Bu rekreatif türde bireylerin estetik amacıyla yaptığı olaylarını seyretmek amacıyla bulundukları aktivitelere yer verilmektedir.

* Orman rekreasyonu: Doğada piknik yapmak, burada yürüyüşler, gezintiler yapmak ve avcılık gibi rekreatif etkinlikler bu sınıfa dahildir.

* Ticari rekreasyon: Katılımın ücret karşılığı yapıldığı organizasyonlara ticari rekreasyon denilebilir.

3) Çeşitli kriterlere göre rekreasyon:

* Katılan kişi sayısına göre: Gruplaşarak, bireysel veya aile halinde katılım yapılan aktivitelerdir.

* Biyolojik yaşa göre: Değişik yaş grupları içerisinde, kendi enerji seviyeleriyle alakalı olarak ve zamanlarının genişlikleri ile ilişkili olarak tercih ettikleri faaliyetlerden oluşmaktadır.

* Sosyolojik içeriğe göre: İster geleneksel ister belirlenen halk kitlesinin aynı hedefle katıldığı rekreatif faaliyetleri kapsar.

* Zamanına göre: Belirli dönemlerde katılabilen serbest zaman faaliyetleridir. Bu sınıfı kapsayan etkinlikler aynı zamanda dönemlere ayrıldığı gibi saatlik, günlük, hafta sonları, aylık ile başlayıp emeklilik vaktini kapsayacak kadar uzun süreli rekreatif aktiviteleri de kapsamaktadır.

1.3.2. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyonun çoğu insan tarafından kabul gören veya üzerinde ortak fikirleri olduğunu söylemek oldukça güçtür. Fakat rekreasyon alanında çalışan birçok profesör bazı temel özellikleri belirlemişlerdir (Karaküçük ve Gürbüz 2007). Bahsedilen bazı temel özellikler ise şunlardır:

* Rekreasyon, rekreatif etkinliklere katılma sonucu ortaya çıkan bir eylemdir.

* Boş vakitte yapılır.

* Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi bireyin kendi beğeni ve isteğine salınır.

* Kişinin özgür hissetmesini sağlar.

* Rekreatif faaliyetlerde devam ve zorunlu katılım şartı aranmaz.

* Rekreasyon cinsiyet ve yaş ayrımı yapmaksızın her bireyin birlikteliğine imkân sağlar.

* Rekreasyon olan bir faaliyeti zorunlu kılar ve etkinliklerde çeşitlilik söz konusudur.

* Bireylerin kendilerini rahat ifade etmesini ve yaratıcı tavır sergileyen aktiviteler içerir.

- * Açık ve Kapalı ortamlarda iklim ve mevsim şartı aramaksızın yapılabilir.
- * Bütün insanlığa uygulanabilir.
- * Her kişi farklı hedeflerle rekreasyona katılır.
- * Kişiyi özel ve toplumsal özellikler oluşmasını sağlar.
- * Rekreatif faaliyetlerin yapıldığı toplumda kabul görmesi bakımından gelenek, töre ve değerlerle uyum halinde olmalıdır.
- * Rekreasyon aynı zamanlı oluşan faaliyet isteklerine ve alakalarına imkân tanır.
- * Rekreasyon faaliyetlerinin uygulayıcı kişileri rekreasyonistlerdir.
- * Rekreasyon faaliyeti yalnızca beceri sahibi bireylerle organize edilmiş ortamlarda gerçekleştirilen planlı yapılmış eylemler değildir. Beceri sahibi olmayan bireylerle organize edilmemiş ortamlarda planlı ya da plansız gerçekleşebilir. (Karaküçük 2008).

1.3.3. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımı Engelleyen Faktörler

Sanayileşmesi gelişmiş ülkelerdeki kişilerin ya da eğitim ve refah düzeyleri üst seviyede olan bireylerin rekreasyon faaliyetlerine katılma isteklerinde devamlı bir artış yaşanmaktadır. Devlet idareleri, özel ve kamu kuruluşların üyeleri veya toplumu oluşturan bireylerin zihinsel, fiziksel, psikolojik ve toplumsal bakımdan gelişim göstermeleri için rekreatif faaliyetleri çok önemsemekte ve bu konuda gerekli olan hassasiyet gösterilmektedir (Hazar 1994).

Rekreatif faaliyetlerin kapsadıkları meydanlara göre farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılıklar; bireyin seçtiği aktivitenin yapısı, cinsiyeti, eğitim seviyesi, medeni durumu, bireysel farklılıkları, maddiyatı, aktivite sahası ve sosyal çevre gibi faktörlerdir. Bu faktörler rekreatif faaliyetlere katılımı olumlu veya olumsuz şekilde etkileyebilir (Pulur 2003). Faaliyetlere aktif katılmanın en iyi seçeneği, boş zamanın tadını çıkarmak, çalışmaktan başka şeyler yapmak, çevredeki bireylerle

iletişim kurmak, yeni bir deneyim yaşamak, başarı hissini tatmak ve çevresel faydalar kazanmaktır (Ergöl 2008).

Son zamanlarda yapılarında gözle görölebilen bir yükseliş görölen ve ismini bolca duyduğumuz rekreatif alanlarına fiziksel aktiviteye yönelik gelen bireylerin serbest zamanlarını yaş, cinsiyet, gelir düzeyi ve fiziksel durumuna göre hangi faaliyetlerle değerlendirileceklerini, kişilik yapısı, eğitim, yetenekler, aile arası etkileşimler, imkanlar, sosyal çevre değerine, yaşam sürölen yerin durumuna, coğrafi şartlara, seçilen etkinlik türlerine, gelenek ve göreneklere bağlı olarak değişebilir (Demir C ve Demir N 2006).

1.4. Mutluluk Kavramı

Mutluluk kavramı bireylere göre farklılık gösterebilen sübjektif bir kavram olmasıyla beraber çoğunlukla 3 temel bağlamda mutluluğun olabileceği görölmüştür. Bunlardan ilkinde göre mutluluk; çevrede olan bir şey olarak bilinmekte ve kişinin çevresinde oluşan olaylardan mutlu olabileceği akıl edilmektedir. İkinci görüşe göre de mutluluk, kişinin içindedir ve çevresel faktörlerden bağımsız olarak görölmektedir. Son görüşe göre mutluluk, kişinin ve çevresinin içselliliğinin etkileşiminden ortaya çıkmaktadır. Mutluluk genel bir bakışla, bireyin kendi kişisel amaç, arzuları ve ihtiyaçlarla çevresinin bir denge halinde olduğu değişilmeyen durumdur (Fidan 2020).

Mutluluk kavramı üzerine titizlikle basılmaktadır. Fakat filozoflar, mutluluğa karşılık gelen tanım bulmaya çalışmalarına rağmen mutluluk kavramı hakkında anlaşamamışlardır. Mutluluk ile ilgili yapılan çalışmalar, son yıllarda artış gösterse de mutluluk ile alakalı belirsizlikler sürmektedir (Oishi ve ark 2013).

İnsanoğlu yaratıldığı günden itibaren mutlu olmanın peşindedir. Mutlu olmayı arzulayan ve bunun için yıllardır çabalayan insan “mutluluk nedir?” sorusunu da uzun yıllar sormuştur. Bu sorunun her dönemde farklı tanımları olmuş her dönemde tanınmış bir düşünür yönünden farklı şekillerde yorumlanmıştır. Nedeni ise mutlu olmanın yolları bireylere, zamana, ortama ve bulundukları yerlere ya da başka sebeplerle değişkenlik gösterse de mutluluk insanların yaradılış amaçlarından biridir. İnsanoğlunun ilk zamanlarından beri mutluluğu kendi içinde, bazen yaratıcıda, bir simgede, ailesinde, bazen çevresinde aramış ama bu öncüler hep değişkenlik

göstermiştir. Bu sebebe bağlı olarak farklı düşünceler ve tanımların hep çarpıştığı bir kavram olarak devam etmektedir (Birand 1958).

Mutluluk kişinin etrafındakilerle iletişimini ve bağlantısını etkilemektedir. Mutlu bireylerle mutsuz bireylerin davranışlarında gözle görülür bir farklılık vardır. Mutlu bireyler kırmak yerine yapıcı davranışlar sergilerken mutsuz bireyler yıkıcı olurlar. Mutlu bir birey etrafındakilere ve çalıştığı kuruma mutluluğu götürür ve toplum için faydalıdır. Bu durum milli eğitimde çalışan öğretmenler için de geçerli ve öğretmenin mutlu olması çok önemlidir (Bakır 2022).

Yapılan bütün bu tanımları ele alırsak mutluluğun en kapsamlı haliyle iyi olan her şey için kullanılan genel bir kavram olduğu anlaşılabilmektedir. Bu yaklaşımdan mutluluk kavramının hem bireysel iyi hissediş hem de sosyal refahı ifade edecek şekilde iyi hissediş ve yaşam kalitesi gibi kullanımların yerine de sık sık kullanıldığı görülmektedir (Veenhoven 2012).

1.5. Özel Eğitim, Özel Eğitim Kurumları ve Özel Eğitim Öğretmenliği

1.5.1. Özel Eğitim

Bazı fertlerin diğerlerine göre ayırt edici özellikleri vardır. Bu özellikler duygusal farklılıklar olduğu gibi bireyin bedensel yapısına, öğrenme hızına ve özelliklerine göre değişmektedir. Bu değişikliklerin normal derecede olması ya da normalden çok oluşu bunlara sahip fertlerin normal örgün eğitimden ya da özel eğitimden yararlanıp yararlanamamasını belirlemektedir. Özel Eğitim; yapılan bu ayırmda engel ya da farklılık olarak tanımlanan, kısıtlı bir durumu olan ya da herhangi bir sebepten ötürü öğrenme zorluğu yaşayan ve normal okullara kaydedilmeyen öğrencilerin eğitim-öğretim gereksinimlerini karşılamak için engel durumuna uygun eğitim ve öğretim yöntemlerinin belirlenerek bu yöntemlerin uygulanması sürecidir (August 2015).

Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler için, onların yaşama uyum sağlayabilmesi ve bağımsız yaşamak için gerekli becerilere sahip olmak için bu alanda yetiştirilmiş öğretmenler tarafından, bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ile yapılan eğitime “özel eğitim” denir (Koçyiğit 2018).

Özel eğitimli bireylerin verimliliğinin geliştirilebilmesi için en çok ihtiyacı olunan şey özel eğitimidir. Özel eğitim, özel olarak eğitilmiş personeller tarafından, bireye özel hazırlanan programlara göre özel öğrencinin engel durumu ve sahip olduğu özelliklere göre uyarlanmış ortamda verilen eğitimidir (Çağlar 1998). Özel Eğitim normal gelişim gösteren bireylerden farklı ve özel ihtiyaçları olan öğrencilere sunulan eğitimidir. Üstün zekalı olan öğrencileri yapabilecekleri doğrultusunda kapasitesinin en üst sınıra çıkmasının sağlanmasıyla beraber yetersizliklerin engele dönüştürmeyi önleyen bir özelliğe sahiptir. Diğer taraftan özel eğitimli öğrencinin bağımsızlaştırıp kendine yetebilen seviyeye getirilerek çevresiyle uyum içerisinde, özgür ve üretken öğrenciler olarak yaşamını destekleyecek özellikler kazandırmayı hedefe alır (Ataman 2004).

Çok hızlı bir şekilde gelişim gösteren ve değişen bu hayat olanaklarında bütün alanların kendini yenilemeleri ve ilerleme göstermesi gerekmektedir ve şüphesiz aynı şey özel eğitim hizmetleri içinde geçerlidir. Bu hizmetlerin yeniden şekillendirilmesi adına anlamlı ve gerçeğe uygun düzeltmeler gerekmektedir. Bu düzeltmelerin asıl anlamda gelişim sağlamanın ilk şartı özel eğitim personelinin hazırlanması ve özelliklerinin devamlı olarak gelişip iyileşmesi sağlanmalıdır. Özel eğitim hizmetleri alanında uzman personele ihtiyaç duymaktadır. Bunun sebebi ise özel eğitim hizmeti sağlayan kurumlarda çok sayıda çalışan kişinin koordine olmuş, uyumlu bir biçimde çalışma şartının bulunmasıdır (Ataman 2011).

1.5.2. Özel Eğitim Kurumları

Özel eğitimli öğrencilerin eğitim-öğretim hizmetlerini düzenleyen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitim kurumları; Özel gereksinimleri olan özel eğitimli öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması için, bu bölüme özel yetiştirilmiş personeller aracılığı ile özel olarak üretilmiş ve gelişim sağlanmış materyaller ile teknikler kullanılarak, eğitim ve öğretimlerini sürdürmek için oluşturulan kurumlar olarak tanımlanmışlardır (Özel Eğitim Hiz. Yön. 2018).

Türkiye'de özel eğitim hizmetleri, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okulları ve özel kurumlar tarafından sağlanmaktadır. Özel eğitimli öğrenciler, bireysel farklılıkları, gösterdikleri gelişim özellikleri ve eğitim seviyeleri açısından yaşitlarına nazaran farklılık gözlemlenen öğrencilerdir. Bu kapsama; hafif, orta, ağır ve çok ağır

seviyede zihinsel yetersizliği olan, hiperaktif bozukluğu ve dikkat eksikliği olan, konuşma gúçlüđu çeken, davranış ve duygusal bozukluk görúlen, görme problemi olan, işitsel sorun yaşayan, ortopedik bozukluğu olan, öğrenme gúçlüđu çeken, serebral palsili, süregelen hastalığı olan, otizimli ve birden çok yetersizliği olan bireyler dahil edilmektedir (MEB 2011).

Türkiye’de zihinsel, görme, işitsel, bedensel engelliler ve uzun süreli hastalığı olan bireyler olmak üzere bu beş engel grubu içerisindeki öğrenciler özel eğitim okullarında bu hizmetler uygulanmaktadır. Bu beş engel grubundaki öğrencilerden hafif düzeyde durumu uygun olanlar akranları ile normal sınıflarda normal öğrencilerle “sınırlayıcılığı en az olan ortamlarda” kaynaştırma sınıflarına alınmakta, özel eğitim sınıfları ve destek eğitimler aracılığıyla eğitim faaliyetlerinden faydalanırlar. Durumu uyumsuz olan öğrenciler ise Özel Eğitim okullarında, özel sınıflara ayrılmış şekilde, daha az öğrenci sayısı ve daha fazla öğretmen hakimiyetinde eğitimleri sağlanmaktadır (Karacan 2012).

1.5.3. Özel Eğitim Öğretmenliği

Ülkemizde özel eğitimli öğrencilere hizmet sunmak için ilk sistematik çalışma Gazi Eğitim Enstitüsü’nde Mithat Enç öncülüğünde 1953 yılında başlamıştır. 1953-1954 eğitim, öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde özel eğitim bölümü açılmıştır (Dinç 2018).

Eğitim fakültelerinin içerisinde bulunan özel eğitim öğretmenliği bölümünden mezun olan lisans öğrencileri, Millî Eğitim Bakanlığı’nın vermiş olduğu sertifikaları elinde bulundurarak özel eğitimde hizmet verme niteliği kazanan sınıf öğretmenler, çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmeni olan kişilerdir. Bu bölüme öğretmen okullarından mezun olan ve en az üç yıllık öğretmenlik yapan bireyler seçilerek alınmış. İki yıllık eğitimden sonra bölüm Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kapatılmış (Akçamete 2002).

Eğitimde Öğretmen yetiştirme genel anlamda tüm kademelerde olduğu gibi özel eğitimde de bir o kadar önemli ve problemdir. Özel eğitim hizmetlerinin katkısı bu hizmetleri verecek olan öğretmenler olduğu için dolaylı yoldan öğretmenlerin nitelikleri ile bağlantılıdır. Özel eğitim öğretmenini yetiştirme ile genel eğitim bir bütündür fakat özel eğitim bölümünde öğretmenlik yapacak bireylerinin alanlarına

hâkim olmaları yanı sıra, özel eğitimli öğrencilerin özelliklerine, öğretim yöntem ve tekniklerini iyi bilme ve bu alanda eğitimlerinin olması gerekmektedir. Bu eğitimlerle eğiticinin öğrencisini daha iyi anlaması, tanınması ve onun bireysel özelliklerine göre program hazırlaması (BEP), bu çocuklar için ulaşılabilir hedefler belirlemesine yardımcı olacaktır (Kargın 1997).

Millî Eğitim Bakanlığı'nda, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimini veren “özel olarak yetiştirilmiş öğretmen” terimi özel eğitim öğretmeni anlamına gelmektedir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel eğitim öğretmenin görev ve sorumlulukları şunlar yer almıştır:

- * Bireysel Eğitim Programlarında alanına ait gelişim ölçekleri ile ölçme ve değerlendirme araçlarının hazırlanıp bu programın birimi ile ortak çalışmak,
- * Bireysel Eğitim Programı'nda alanı ile alakalı uygulama yapıp bunu değerlendirmek,
- * Özel öğrencilerin eğitim seviyelerini ve yetersizliklerini göze alarak eğitimde kullanılabilmesi için materyaller hazırlamak,
- * RAM'daki aile eğitimi çalışmalarına aktif katılmak, sınıftaki özel öğrencilerin aile fertlerine yönelik aile eğitimi çalışmalarını psikolojik rehber öğretmen ile ortak plan yapıp beraber sürdürmek,
- * Özel eğitimli öğrencilere destek eğitim imkânı sağlamak ve eğitim seviyesine göre öğrencinin uygun okula veya özel kuruma yönlendirilmesinde BEP geliştirme birimiyle ortak çalışmak,
- * Rehabilitasyon merkezlerine devam eden özel öğrencilerin bu kurumlarındaki eğiticileri ile eş zamanlı ve iletişim halinde çalışmak,
- * Özel gereksinimli çocukların sağlık problemlerinden dolayı kullandıkları alet ve cihazları korumak ve tehlikeden uzaklaştırmak,
- * Özel gereksinimli çocukların eğitim seviyeleri ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP'e uygun eğitim sunmak,

* Üzerine düşen bu tanımlara benzer diğer görevleri de yapmak (Özel Eğitim Hiz. Yön. 2018).

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde çalışmanın evren ve örnekleme, çalışmanın deseni ve veri analizi hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Yapılan bilimsel çalışmalarda gerçek verilerin kullanılıp bu elde edilen verilerin analizlerinden sonra verilerin bulgu ve sonuçlarına ulaşıp çalışma sonuçlarını da genele yaymak esastır. Bu noktada evren çalışma içerisindeki verilerden elde edilen sonuçların genele yayıldığı ve çalışma içerisindeki benzer özelliklere sahip gruplar bütünü olarak tanımlanır (Ural ve Kılıç, 2006). Bu kapsamda çalışmamızın evrenini Türkiye’de görev yapan özel eğitim öğretmenleri oluşturmaktadır.

Bilimsel çalışmalarda kullanılan veriler çalışma evrenini meydana getiren gruplardan toplanabildiği gibi aynı zamanda evren içerisinde bulunan gruplar içinde belirlenen örneklem gruplar üzerinden de toplanabilmektedir (Ural ve Kılıç, 2006). Bu kapsamda yaptığımız çalışmanın örneklemini Şırnak ilinde MEB’e bağlı okullarda görev yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 69 kadın,70 erkek toplamda 139 özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır.

2.2. Çalışmanın Deseni

Mevcut durumu ortaya koymak için tasarlanan bu çalışma da tarama (survey) modeli esas alınarak yürütülmüştür. Araştırmacı, tüm katılımcılara ders aralarında, sosyalleşme alanlarında veya talep edilen alanlarda ulaşmış, veriler bizzat toplanmıştır. Araştırmaya yönelik olarak gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra çalışmaya katılma konusunda gönüllü öğretmenlere form verilmiştir. Formların doldurulması 8-10 dakika sürmüştür.

2.3. Veri Toplama Aracı

Verilerin analizi sırasında, çalışmanın hedefine uygun örneklem grubunu oluşturan 2022-2023 eğitim öğretim yılında Şırnak ilinde Görev yapan özel eğitim öğretmenlerine ölçek uygulaması yapılmıştır. Veri toplama aracı 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, kurum düzeyi, tecrübe ve aylık gelir bilgilerinin elde edildiği araştırmacı

tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İkinci bölümde bu çalışmanın amacına işte mutluluk düzeyi öz değerlendirme formu olan Singh ve Aggarwal (2018) tarafından geliştirilmiş, Özdemir ve ark (2020) tarafından Türkçeye geçerlilik güvenirliği yapılmış “İşte Mutluluk Ölçeği” ve Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen, Karaküçük ve Gürbüz (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan “Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ)” kullanılmıştır.

2.3.1. İşte Mutluluk Ölçeği

İşte Mutluluk Ölçeği Singh ve Aggarwal (2018) tarafından geliştirilmiş, Özdemir ve ark (2020) tarafından Türkçeye geçerlilik güvenirliği yapılmış 12 maddelik bir ölçüm aracıdır. Bu ölçüm aracı dört alt boyuttan (İçsel Motivasyon (İM), İşten Soğutan Duygular (İSD), Destekleyici Örgütsel Deneyimler (DÖD) ve Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler (DOÖD) oluşmaktadır. İşte Mutluluk Ölçeği “1: kesinlikle katılmıyorum” ve “7: kesinlikle katılıyorum” şeklinde 7’li Likert tipi bir ölçeği içermektedir. Ölçeğin İçsel Motivasyon alt boyutu “Yaptığım işten ilham alırım ve başkalarına ilham vermeye çalışırım.” örneğindeki gibi 3 maddeden oluşmaktadır. İşten Soğutan Duygular alt boyutu “İşyerinde kendimi stresli hissediyorum.” şeklinde 3 maddeden oluşmaktadır. Destekleyici Örgütsel Deneyimler alt boyutu 3 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyuta örnek madde olarak “Kurumumda karar alma süreci adil ve hakkaniyetlidir.” şeklinde verilebilir. Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler alt boyutunu 3 madde oluşturmaktadır. Bu alt boyuta örnek madde olarak “Kuruma yaptığım katkılar yeterince takdir edilmez.” şeklinde verilebilir.

2.3.2. Boş Zaman Engelleri Ölçeği

Araştırmada, Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen, Karaküçük ve Gürbüz (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan, Ölçeğin Türkçe kısa formunun yapı geçerliğini test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Gürbüz ve ark (2020) tarafından tamamlanan, “Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ)” veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Orijinal ölçek, 29 madde ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır.

Bu alt boyutlar; (a) Birey Psikolojisi, (b) Bilgi Eksikliği, (c) Tesisler/Hizmet, (d) Ulaşılabilirlik/Parasal, (e) Arkadaş Eksikliği, (f) Zaman ve (g) İlgi Eksikliği biçimindedir. Ölçeğin Türkçe formu ise 27 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu

alt boyutlar; (a) Birey Psikolojisi (4 madde), (b) Sosyal Ortam ve Bilgi Eksikliği (5 madde), (c) Tesis/Hizmet ve Ulaşım (8 madde), (d) Arkadaş Eksikliği (3 madde), (e) Zaman (4 madde) ve (f) İlgi Eksikliği (3 madde) biçimindedir. Ölçek maddeleri (1) “Kesinlikle Önemsiz” ve (4) “Kesinlikle Önemli” biçiminde sıralanmakta ve puanlanmaktadır. Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlık katsayısı ölçeğin tümü için 0,87, Türkçe formunda ise 0,84 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Uygulanan ölçeklere verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmaları gözlemlenerek, işte mutluluk ve boş zaman engelleri ölçeğine yönelik dağılımları oluşturulmuştur. Kişisel değişkenler açısından kategorileştirilmiş ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için; ilk önce işte mutluluk ve boş zaman engelleri ölçeklerine alt boyutlarının normal dağılım gösterip göstermedikleri Basıklık ve Çarpıklık (Kurtosis- Skewness) kat sayılarına bakılarak değerlendirilmiş, söz konusu aralığın +2.0 ve -2.0 değerlerini arasında olduğundan, verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir (George ve Mallery 2010). Veriler normal dağılım gösterdiğinden ikili grup karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçek güvenirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo.1 Katılımcı özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	69	49,6
	Erkek	70	50,4
Yaş	25 yaş ve altı	35	25,2
	26-27 yaş	39	28,1
	28 yaş ve üzeri	65	46,8
Eğitim	Lisans	119	85,6
	Yüksek Lisans	20	14,4
	İlkokul	60	43,2
Kurum	Ortaokul	50	36,0
	Lise	29	20,9
	1-4 yıl	97	69,8
Tecrübe	5-8 yıl	27	19,4
	9 yıl ve üzeri	15	10,8
Medeni Durum	Evli	56	40,3
	Bekar	83	59,7
Çocuk	Var	37	26,6
	Yok	102	73,4
Aylık Gelir	10000-13000 TL	62	44,6
	13001-16000 TL	54	38,8
	16001-19000 TL	12	8,6
	19001 TL ve üzeri	11	7,9

Tablo 1'e göre çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri sunulmuştur. Buna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin 69 (%49,6)'u kadın, 70 (%50,4)'i erkek, 35 (%25,2)'i 25 yaş ve altında, 39 (%28,1)'u 26-27 yaş aralığında ve 65 (%46,8)'i 28 yaş ve üzerinde yer almaktadır. Katılımcıların 119 (%85,6)'sı lisans düzeyinde eğitime sahipken 20 (%14,4)'si lisans üstü düzeyde eğitime sahiptir. Öğretmenlerin 60 (%43,2)'i ilkokulda, 50 (%36)'sı ortaokulda ve 29 (%20,9)'u lise düzeyinde eğitim vermekte, 97(%69,8)'si 1-4 yıllık, 27 (%19,4)'si 5-8 yıllık ve 15 (%10,8)'i 9 ve üzeri yıldır öğretmenlik mesleğini sürdürmektedir. Katılımcılarımızın 56 (40,3)'sı evli, 83 (%59,7)'ü bekârdır ve 37 (%26,6)'sinin çocuğu varken 102(%73,4)'sinin çocuğu bulunmamaktadır. Öğretmenlerimizin 62 (44,6)'si 10000-13000 TL arası, 54 (%38,8)'ü 13001-16000 TL arası, 12 (%8,6)'si 16001-19000 TL arası ve 11 (%7,9)'i 19001tl ve üzeri aylık gelire sahiptir.

Tablo. 2 İşte Mutluluk Ölçeği ve Boş Zaman Engelleri Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Alt boyutlar	Ortalama	Standart Sapma
İMÖ	İçsel Motivasyon	16,41	3,84
	İşten Soğutan Duygular	15,54	4,52
	Destekleyici Örgütsel Deneyimler	14,26	5,21
	Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler	14,23	5,06
BZEÖ	Birey Psikolojisi	8,49	2,96
	Bilgi Eksikliği	8,79	2,56
	Tesis	9,47	2,25
	Arkadaş Eksikliği	8,00	2,74

Zaman	8,76	2,25
İlgi Eksikliği	7,56	2,49

Tablo.3 Cinsiyete Göre İşte Mutluluk Ölçeği alt boyutlarının sorgulanması

	Cinsiyet	X	SS	T	P
İşsel Motivasyon	Kadın	16,50	3,90	0.295	0.768
	Erkek	16,31	3,80		
İşten Soğutan Duygular	Kadın	15,86	4,34	0.835	0.405
	Erkek	15,22	4,70		
Destekleyici Örgütsel Deneyimler	Kadın	14,28	5,27	0.053	0.958
	Erkek	14,24	5,19		
Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler	Kadın	14,46	5,30	0.521	0.603
	Erkek	14,01	4,85		

Tablo 3'te cinsiyet değişkenine göre işte mutluluk ölçeği alt boyutları bağımsız örneklem t testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre işsel motivasyon ($t=0.295$; $p>0.05$), işten soğutan duygular ($t=0.835$; $p>0.05$), destekleyici örgütsel deneyimler ($t=0.053$; $p>0.05$) ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler ($t=0.521$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlılık bulunamamıştır.

Tablo.4 Cinsiyete Göre Boş Zaman Engelleri Ölçeği alt boyutlarının sorgulanması

		X	SS	T	P
Birey Psikolojisi	Kadın	8,76	2,05	1.078	0.285
	Erkek	8,22	3,64		
Bilgi Eksikliği	Kadın	8,97	2,81	0.818	0.415
	Erkek	8,61	2,29		
Tesis	Kadın	9,62	2,03	0.767	0.444
	Erkek	9,32	2,46		
Arkadaş Eksikliği	Kadın	8,28	2,69	1.208	0.229
	Erkek	7,72	2,78		
Zaman	Kadın	9,14	2,32	2.010	0.046*
	Erkek	8,38	2,12		
İlgi Eksikliği	Kadın	7,71	2,71	0.696	0.487
	Erkek	7,41	2,27		

Tablo 4'te cinsiyet değişkenine göre boş zaman engelleri ölçeği alt boyutları bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Tabloya göre birey psikolojisi ($t=1.078$; $p>0.05$), bilgi eksikliği ($t=0.818$; $p>0.05$), tesis ($t=0.767$; $p>0.05$), arkadaş eksikliği ($t=1.208$; $p>0.05$) ve ilgi eksikliği ($t=0.696$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlılık bulunamazken, zaman ($t=2.010$; $p<0.05$) alt boyutunda kadınlar lehine istatistiki olarak farklılık tespit edilmiştir.

Tablo.5 Yaşa Göre İşte Mutluluk Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

	X	SS	F	P
23-25 yaş	16,65	3,87		

İçsel Motivasyon	26-27 yaş	15,79	4,09	0.692	0.502
	28 yaş ve üzeri	16,64	3,68		
İşten Soğutan Duygular	23-25 yaş	15,17	3,96	0.456	0.635
	26-27 yaş	15,23	4,46		
	28 yaş ve üzeri	15,93	4,85		
Destekleyici Örgütsel Deneyimler	23-25 yaş	14,88	4,89	0.847	0.431
	26-27 yaş	13,38	5,47		
	28 yaş ve üzeri	14,46	5,23		
Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler	23-25 yaş	14,85	5,14	0.554	0.576
	26-27 yaş	13,61	5,53		
	28 yaş ve üzeri	14,27	4,76		

Tablo 5'te yaş değişkenine göre işte mutluluk ölçeği alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre içsel motivasyon ($F=0.692$; $p>0.05$), işten soğutan duygular ($F=0.456$; $p>0.05$), destekleyici örgütsel deneyimler ($F=0.847$; $p>0.05$) ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler ($F=0.554$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo.6 Yaşa Göre Boş Zaman Engelleri Ölçeği alt boyutlarının sorgulanması

		X	SS	F	P	
Birey Psikolojisi	23-25 yaş ^a	8,31	2,43	2.578	0.080	
	26-27 yaş ^b	9,38	4,13			
	28 yaş ve üzeri ^c	8,06	2,22			
Bilgi Eksikliği	23-25 yaş ^a	8,71	2,64	0.102	0.903	
	26-27 yaş ^b	8,94	2,30			
	28 yaş ve üzeri ^c	8,73	2,70			
Tesis	23-25 yaş ^a	9,05	2,67	1.600	0.206	
	26-27 yaş ^b	9,25	2,29			
	28 yaş ve üzeri ^c	9,83	1,95			
Arkadaş Eksikliği	23-25 yaş ^a	7,74	2,80	0.276	0.760	
	26-27 yaş ^b	7,97	2,96			
	28 yaş ve üzeri ^c	8,16	2,60			
Zaman	23-25 yaş ^a	9,02	2,12	3.451	0.035*	C-b
	26-27 yaş ^b	7,97	2,48			
	28 yaş ve üzeri ^c	9,09	2,08			
İlgi Eksikliği	23-25 yaş ^a	7,31	2,73	0.428	0.653	
	26-27 yaş ^b	7,84	2,46			
	28 yaş ve üzeri ^c	7,52	2,41			

Tablo 6'da yaş değişkenine göre boş zaman engelleri alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre birey psikolojisi ($F=2.578$; $p>0.05$), bilgi eksikliği ($F=0.102$; $p>0.05$), tesis ($F=1.600$; $p>0.05$), arkadaş eksikliği ($F=0.276$; $p>0.05$) ve ilgi eksikliği ($F=0.428$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, Zaman ($F=3.451$; $p<0.05$) alt boyutunda istatistiki olarak anlamlılık tespit edilmiştir. Bu farklılık 26-27 yaş ile 28 yaş ve üstü öğretmenler arasında görülmüştür.

Tablo.7 Medeni Duruma Göre İşte Mutluluk Ölçeği Alt boyutlarının Sorgulanması

Medeni Durum	X	SS	T	P
--------------	---	----	---	---

İçsel Motivasyon	Evli	16,85	3,73	1.128	0.261
	Bekar	16,10	3,90		
İşten Soğutan Duygular	Evli	16,32	4,11	1.670	0.097
	Bekar	15,02	4,73		
Destekleyici Örgütsel Deneyimler	Evli	14,67	4,94	0.764	0.446
	Bekar	13,98	5,40		
Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler	Evli	14,96	4,96	1.394	0.166
	Bekar	13,74	5,11		

Tablo 7’de medeni durum değişkenine göre işte mutluluk ölçeği alt boyutları bağımsız örneklem t testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre içsel motivasyon ($t=1.128$; $p>0.05$), işten soğutan duygular ($t=1.670$; $p>0.05$), destekleyici örgütsel deneyimler ($t=0.764$; $p>0.05$) ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler ($t=1.394$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlılık bulunamamıştır.

Tablo.8 Medeni Durum Değişkenine Göre Boş Zaman Engelleri Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

	Medeni Durum	X	SS	T	P
Birey Psikolojisi	Evli	8,26	2,40	-0.746	0.457
	Bekar	8,65	3,29		
Bilgi Eksikliği	Evli	9,17	2,62	1.467	0.145
	Bekar	8,53	2,50		
Tesis	Evli	9,76	2,04	1.258	0.210
	Bekar	9,27	2,38		
Arkadaş Eksikliği	Evli	8,21	2,64	0.730	0.467
	Bekar	7,86	2,81		
Zaman	Evli	8,89	2,31	0.559	0.577
	Bekar	8,67	2,21		
İlgi Eksikliği	Evli	7,23	2,56	-1.278	0.204
	Bekar	7,78	2,44		

Tablo 8’de medeni durum değişkenine göre boş zaman engelleri ölçeği alt boyutları bağımsız örneklem t testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre birey psikolojisi ($t=-0.746$; $p>0.05$), bilgi eksikliği ($t=1.467$; $p>0.05$), tesis ($t=1.258$; $p>0.05$), arkadaş eksikliği ($t=0.730$; $p>0.05$), zaman ($t=0.730$; $p>0.05$) ve ilgi eksikliği ($t=0.559$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlılık bulunamamıştır.

Tablo.9 Çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre İşte Mutluluk Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

	Çocuk	X	SS	T	P
İçsel Motivasyon	Var	17,59	3,23	2.221	0.028*
	Yok	15,98	3,96		
İşten Soğutan Duygular	Var	16,51	4,46	1.525	0.130
	Yok	15,19	4,51		
Destekleyici Örgütsel Deneyimler	Var	15,16	4,99	1.222	0.224
	Yok	13,94	5,27		
Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler	Var	14,62	5,18	0.537	0.592
	Yok	14,09	5,04		

Tablo 9’da medeni durum değişkenine göre işte mutluluk ölçeği alt boyutları bağımsız örneklem t testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre işten soğutan duygular

($t=1.525$; $p>0.05$), destekleyici örgütsel deneyimler ($t=1.222$; $p>0.05$) ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler ($t=0.537$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlılık bulunmazken; içsel motivasyon ($t=1.128$; $p<0.05$) alt boyutunda çocuğu olanlar lehine istatistiki açıdan anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo.10 Çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre Boş Zaman Engelleri Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

	Çocuk	X	SS	T	P
Birey Psikolojisi	Var	8,75	2,19	0.623	0.534
	Yok	8,40	3,20		
Bilgi Eksikliği	Var	9,32	2,67	1.481	0.141
	Yok	8,59	2,51		
Tesis	Var	9,75	2,06	0.885	0.378
	Yok	9,37	2,32		
Arkadaş Eksikliği	Var	8,64	2,62	1.671	0.097
	Yok	7,77	2,76		
Zaman	Var	8,89	2,42	0.407	0.685
	Yok	8,71	2,19		
İlgi Eksikliği	Var	7,24	2,56	-0.902	0.368
	Yok	7,67	2,47		

Tablo 10’da çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre boş zaman engelleri ölçeği alt boyutları bağımsız örneklem t testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre birey psikolojisi ($t=-0.623$; $p>0.05$), bilgi eksikliği ($t=1.481$; $p>0.05$), tesis ($t=0.885$; $p>0.05$), arkadaş eksikliği ($t=1.671$; $p>0.05$), zaman ($t=0.407$; $p>0.05$) ve ilgi eksikliği ($t=-0.902$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlılık bulunamamıştır.

Tablo.11 Çalıştığı kurum düzeyi değişkenine göre İşte Mutluluk Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

Değişkenler	Eğitim durumu	X	SS	T	P
İçsel Motivasyon	İlkokul	16,55	4,40	0.072	0.931
	Ortaokul	16,28	2,74		
	Lise	16,34	4,31		
İşten Soğutan Duygular	İlkokul	15,58	4,69	2.653	0.075
	Ortaokul	14,64	4,45		
	Lise	17,03	3,97		
Destekleyici Örgütsel Deneyimler	İlkokul	14,85	5,47	1.057	0.350
	Ortaokul	14,22	4,63		
	Lise	13,13	5,61		
Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler	İlkokul	15,33	4,86	3.009	0.053
	Ortaokul	13,82	4,56		
	Lise	12,68	5,91		

Tablo 11’de çalıştığı kurum düzeyi değişkenine göre işte mutluluk ölçeği alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre içsel motivasyon ($F=0.07$; $p>0.05$), işten soğutan duygular ($F=2.653$; $p>0.05$), destekleyici örgütsel deneyimler ($F=1.057$; $p>0.05$) ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler ($F=3.009$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo.12 Çalıştığı kurum düzeyi değişkenine göre Boş Zaman Engelleri Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

		X	SS	F	P
Birey Psikolojisi	İlkokul	8,63	3,77	1.051	0.352
	Ortaokul	8,74	1,83		
	Lise	7,79	2,56		
Bilgi Eksikliği	İlkokul	8,91	2,52	1.768	0.175
	Ortaokul	8,30	2,54		
	Lise	9,37	2,62		
Tesis	İlkokul	9,51	2,31	1.198	0.305
	Ortaokul	9,74	1,97		
	Lise	8,93	2,56		
Arkadaş Eksikliği	İlkokul	8,05	2,77	0.018	0.982
	Ortaokul	8,00	2,39		
	Lise	7,93	3,29		
Zaman	İlkokul	8,80	2,12	0.132	0.876
	Ortaokul	8,64	2,30		
	Lise	8,89	2,46		
İlgi Eksikliği	İlkokul	7,51	2,55	0.347	0.707
	Ortaokul	7,42	2,40		
	Lise	7,89	2,59		

Tablo 12’de çalıştığı kurum düzeyi değişkenine göre boş zaman engelleri alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre birey psikolojisi ($F=1.051$; $p>0.05$), bilgi eksikliği ($F=1.768$; $p>0.05$), tesis ($F=1.198$; $p>0.05$), arkadaş eksikliği ($F=0.018$; $p>0.05$), zaman ($F=0.132$; $p>0.05$) ve ilgi eksikliği ($F=0.347$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo.13 Çalıştığı yıl değişkenine göre İşte Mutluluk Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

		X	SS	F	P
İçsel Motivasyon	1-4 yıl	16,19	4,16	1.043	0.355
	5-8 yıl	16,44	2,88		
	9-12 yıl	17,73	2,98		
İşten Soğutan Duygular	1-4 yıl	15,46	4,46	1.778	0.173
	5-8 yıl	14,77	4,90		
	9-12 yıl	17,46	3,88		
Destekleyici Örgütsel Deneyimler	1-4 yıl	14,00	5,29	1.702	0.186
	5-8 yıl	13,92	5,19		
	9-12 yıl	16,60	4,42		
Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler	1-4 yıl	14,44	5,20	2.599	0.078
	5-8 yıl	12,51	4,84		
	9-12 yıl	16,00	3,81		

Tablo 13’te çalıştığı yıl değişkenine göre işte mutluluk ölçeği alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre içsel motivasyon ($F=1.043$; $p>0.05$), işten soğutan duygular ($F=1.778$; $p>0.05$), destekleyici örgütsel deneyimler ($F=1.702$; $p>0.05$) ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler ($F=2.599$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo.14 Çalıştığı yıl değişkenine göre Boş Zaman Engelleri Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

		X	SS	F	P
Birey Psikolojisi	1-4 yıl	8,58	3,30	0.342	0.711
	5-8 yıl	8,07	1,63		
	9-12 yıl	8,66	2,43		
Bilgi Eksikliği	1-4 yıl	8,75	2,55	0.148	0.863
	5-8 yıl	8,74	2,71		
	9-12 yıl	9,13	2,50		
Tesis	1-4 yıl	9,34	2,40	0.747	0.476
	5-8 yıl	9,62	1,90		
	9-12 yıl	10,06	1,86		
Arkadaş Eksikliği	1-4 yıl	7,90	2,79	0.225	0.799
	5-8 yıl	8,18	2,46		
	9-12 yıl	8,33	2,99		
Zaman	1-4 yıl	8,63	2,30	1.026	0.361
	5-8 yıl	8,77	2,37		
	9-12 yıl	9,53	1,50		
İlgi Eksikliği	1-4 yıl	7,75	2,58	1.170	0.314
	5-8 yıl	6,92	2,38		
	9-12 yıl	7,46	2,06		

Tablo 14’te çalıştığı yıl değişkenine göre boş zaman engelleri alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre birey psikolojisi ($F=0.342$; $p>0.05$), bilgi eksikliği ($F=0.148$; $p>0.05$), tesis ($F=0.747$; $p>0.05$), arkadaş eksikliği ($F=0.225$; $p>0.05$), zaman ($F=1.026$; $p>0.05$) ve ilgi eksikliği ($F=1.170$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo.15 Aylık gelir Değişkenine Göre İşte Mutluluk Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

		X	SS	F	P	Post-hoc
İşsel Motivasyon	10000-13000 tl ^a	16,30	3,62	0.366	0.777	
	13001-16000 tl ^b	16,25	4,22			
	16001-19000 tl ^c	16,58	3,91			
	19001 tl ve üzeri ^d	17,54	3,17			
İşten Soğutan Duygular	10000-13000 tl ^a	15,80	4,23	0.815	0.488	
	13001-16000 tl ^b	14,85	4,87			
	16001-19000 tl ^c	16,50	4,54			
	19001 tl ve üzeri ^d	16,45	4,39			
Destekleyici Örgütsel Deneyimler	10000-13000 tl ^a	15,48	4,54	2.766	0.044*	C-d C-a
	13001-16000 tl ^b	13,25	5,58			
	16001-19000 tl ^c	11,91	5,14			
	19001 tl ve üzeri ^d	14,90	5,75			
	10000-13000 tl ^a	15,09	4,57	1.199	0.313	
	13001-16000 tl ^b	13,57	5,03			

Destekleyici Olmayan	16001-19000 tl ^c	14,08	5,55
Örgütsel Deneyimler	19001 TL ve üzeri ^d	12,81	7,01

Tablo 15’te aylık gelir değişkenine göre işte mutluluk ölçeği alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre içsel motivasyon ($F=0.366$; $p>0.05$), işten soğutan duygular ($F=0.815$; $p>0.05$) ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler ($F=1.199$; $p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamazken, destekleyici örgütsel deneyimler ($F=2.766$; $p<0.05$) alt boyutunda Anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık 16001- 19000 TL geliri ile 13001 – 19001 TL geliri olanlar arasındadır.

Tablo.16 Aylık gelir Değişkenine Göre Boş Zaman Engelleri Ölçeği Alt Boyutlarının Sorgulanması

		X	SS	F	P
Birey Psikolojisi	10000-13000 TL	8,20	2,31	0.615	0.606
	13001-16000 TL	8,81	3,68		
	16001-19000 TL	9,00	2,59		
	19001 TL ve üzeri	8,00	2,72		
Bilgi Eksikliği	10000-13000 TL	9,00	2,48	0.895	0.446
	13001-16000 TL	8,38	2,60		
	16001-19000 TL	8,83	1,80		
	19001 TL ve üzeri	9,54	3,44		
Tesis	10000-13000 TL	9,25	2,31	1.359	0.258
	13001-16000 TL	9,92	2,09		
	16001-19000 TL	9,25	2,49		
	19001 TL ve üzeri	8,72	2,41		
Arkadaş Eksikliği	10000-13000 TL	8,29	2,47	0.824	0.483
	13001-16000 TL	7,98	2,83		
	16001-19000 TL	7,00	2,82		
	19001 TL ve üzeri	7,63	3,64		
Zaman	10000-13000 TL	8,54	2,06	0.854	0.467
	13001-16000 TL	9,00	2,48		
	16001-19000 TL	8,25	2,45		
	19001 TL ve üzeri	9,36	1,80		
İlgi Eksikliği	10000-13000 TL	7,72	2,37	0.356	0.785
	13001-16000 TL	7,51	2,72		
	16001-19000 TL	6,91	2,02		
	19001 TL ve üzeri	7,54	2,69		

Tablo 16’da aylık gelir değişkenine göre boş zaman engelleri alt boyutları tek yönlü ANOVA testi ile sorgulanmıştır. Tabloya göre birey psikolojisi ($F=0.615$; $p>0.05$), bilgi eksikliği ($F=0.895$; $p>0.05$), tesis ($F=0.1.359$; $p>0.05$), arkadaş eksikliği

($F=0.824; p>0.05$), zaman ($F=0.854; p>0.05$) ve ilgi eksikliği ($F=0.356; p>0.05$) alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4. TARTIŞMA

Şırnak bölgesinde özel eğitim kurumlarında çalışan özel eğitim öğretmenlerinin İş yerinde mutluluk düzeylerinin ve boş zaman engellerinin incelenmesine yönelik yaptığımız bu çalışmada yapılan anketler aracılığıyla elde edilen bulgular tartışılarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Literatür incelendiğinde özel eğitim kurumlarında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin mutluluk düzeyleri ve boş zaman engellerini inceleyen bir çalışma görülmemiştir. Bunun üzerine özel eğitim kurumlarında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin mutluluk düzeyleri ve boş zaman engellerini incelerken cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama, bireylerin çalıştığı kurum düzeyi, çalıştıkları yıl ve aylık gelir düzeyi faktörlerine göre inceleme yapılmıştır. Bu veriler ışığında çalışmaya 139 katılımcı katılmıştır.

Bireylerin Cinsiyet Değişkeninin İşte Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin işte mutluluk düzeyleri alt boyutlarını cinsiyet değişkenine göre incelediğimizde; içsel motivasyon, işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlılık bulunamamıştır.

Literatür tarandığında bu çalışma ile ilgili kısmen farklı görüşleri yansıtan çalışmalar vardır. Ekşi (2023)'nin yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkenine göre katılımcıların iş yeri mutluluğuna ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Kadınların mutluluk düzeyleri 'katılmıyorum' erkeklerin mutluluk düzeyleri ise 'kararsızım' düzeyinde şekillenmiştir. Karlıoğlu (2020)'nun yapmış olduğu çalışmada erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha mutlu olduğu tespit edilmiştir. Kabal (2019) 'ın yaptığı çalışmada ise Oxford Mutluluk Ölçeğine göre kadın öğretmenlerin puanlarının erkek öğretmenlerin puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni ise erkeklerin iş hayatının yanı sıra ev hayatında maddi sıkıntıları veya geçinme problemi olabilir bunlar işte mutluluk düzeyini etkileyebilir.

Çalışmamızla benzerlik gösteren çalışmalardan,

Us (2023)'un yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin mutluluk puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

görülmemiştir. Saygın (2008)'ın üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerini incelediğinde cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Yazıcı (2015) 'nın beden eğitimi öğretmeni adaylarının mutluluk düzeylerini incelediği araştırmada ise mutluluk düzeyinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Literatür çalışmaları incelendiğinde kadın ve erkek olmanın mutluluk üzerine anlamlı bir fark olmadığı bizim çalışmamız ile benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Bireylerin Cinsiyet Değişkeninin Boş Zaman Engelleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarını cinsiyet değişkenine göre incelediğimizde; birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği ve ilgi eksikliği alt boyutlarında herhangi bir anlamlılık görülemedi, zaman alt boyutunda kadınların lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Bunun sebebi olarak kadınların yoğun okul temposu harici ev işleri ve okul dışı yaptıkları etkinliklerin yoğunlukları sebebi ile farklılık olduğu düşünülebilir.

İlgili literatürde yapılan araştırmaları incelediğimizde; Cinsiyet değişkeninde Öztürk (2006) yapmış olduğu çalışmanın sonucunda cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur. Özşaker (2012)'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada ise bireysel psikoloji, ilgi eksikliği ve zaman alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre kızların lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Tütüncü ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan çalışmada boş zaman engelinin kadınlar lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur bu sonuçlar bizim çalışmamızın zaman alt boyutunda bulunan anlamlı farklılık ile benzerlik gösterirken, öbür alt boyutlarda çıkan sonuçları benzerlik göstermemiştir.

Bireylerin Yaş Değişkeninin İşte Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Farklılıklarının Yorumlanması

Çalışmalara katılan bireylerin işte mutluluk düzeyleri alt boyutlarını yaş değişkenine göre incelediğimizde; içsel motivasyon, işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülemedi.

Bunun sebebi olarak doğudaki öğretmenlerin yeni atandığı için birçoğunun genç öğretmen olması ve görevlerine yeni başlamasından kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Literatür incelendiğinde yapılan araştırmada Ekşi (2023) 'nin yaş değişkeninde iş yerinde mutluluk çalışmasında 31-35 yaş, 41-45 yaş ve 46 yaş üzeri olan bireylerin 36-40 yaşlarında olanlardan daha fazla iş yerinde mutlu olduklarını tespit etmiştir. Bizim çalışmamızda ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Çalışmamızla bu sonuç örtüşmemektedir, bunun nedeni Şırnak ilindeki özel eğitime atanan öğretmenlerin 2. Üniversite okuyup mesleğe geç yaşta başlasalar da çoğunun görev süresinin yeni olması sebebiyle yaşları farklı olsa da iş yerinde mutluluk düzeyleri arasındaki anlam bulunamamış olabilir. Eski'nin yaptığı çalışmada 36-40 yaşlarında olanlardan iş yerinde daha fazla mutlu olma sebebi üretken olma yaşında performans düşüklüğü yaşandığı için ve yavaş yavaş yaşlılığa geçiş yılları olduğu için iş yeri mutluluğunun bu yaşlarda az çıkmış olabilir.

Bireylerin Yaş Değişkeninin Boş Zaman Engelleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarını yaş değişkenine göre incelediğimizde; birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği ve ilgi eksikliği alt boyutlarında herhangi bir anlamlılık görülemedi, zaman alt boyutunda kadınların lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Literatür incelendiğinde; Alexandris ve Carroll (1997) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerine yönelik yaptıkları rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerde yaş değişkenine göre birey psikolojisi ve bilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir fark olduğu görülürken bizim çalışmamız ile paralellik göstermez iken bizim çalışmamızda sadece zaman alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılık Alexandris ve Carroll' un çalışma yaptığı dönemin ve çalışmaya katılan öğrencilerin ülke şartlarının bizimkinden farklı olmasından dolayı kaynaklanmış olabilir.

Bir başka çalışmada Binarbaşı (2006) 'nın yaptığı çalışmada ise yaş değişkeninin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir sonuç görülmemiştir.

Bireylerin Medeni Durum Değişkeninin İşte Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmalara katılan bireylerin işte mutluluk düzeyleri alt boyutlarını medeni durum değişkenine göre incelediğimizde; içsel motivasyon, işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülemedi.

Literatür incelendiğinde; İnan (2022) 'ın ilköğretim öğretmenlerinin örgütsel mutluluk ve örgütsel sessizlikleri arasındaki ilişki çalışmasında örgütsel mutluluk evli öğretmenlerde yüksek düzeyde çıkarken bekar öğretmenlerde orta düzeyde çıktığını görmekteyiz. Bu çalışma bizim çalışmamızla paralellik göstermemesi sebebi doğudaki öğretmenlerin genç nüfustan oluştuğu için evli veya bekar olması yapılabilecek rekreatif faaliyetlere engel olmadığını düşünüyorum. Karnak (2020) 'ın yaptığı çalışmada öğretmenlerin evli veya bekar olmasının mutluluk düzeylerine değişim göstermediği saptanmıştır. Aksoy (2022) ise medeni durum değişkeninin mutluluk ölçeğinin hiçbir alt boyutunda farklılaşma görülmemiştir. Bu iki çalışma bizim çalışmamızla paralellik göstermiştir.

Bireylerin Medeni Durum Değişkeninin Boş Zaman Engelleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarını medeni durum değişkenine göre incelediğimizde; birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Dorul (2017) yılında yaptığı çalışmada medeni durum değişkenini bilgi eksikliği ve tesis alt boyutlarında farklılık olduğu, bekar katılımcıların daha yüksek ortalamalara sahip olduğu saptanmıştır. Karaçar ve Parslı (2014) 'nın yaptıkları çalışma sonucunda medeni durumun alt boyutların genelinde aktivitelere katılımı etkilediği görülmüştür. Bizim çalışmamızda alt boyutların genelinde anlamlı bir farklılık görülmediği için paralellik göstermemiştir.

Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmama Değişkeninin İşte Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmalara katılan bireylerin işte mutluluk düzeyleri alt boyutlarını bireyin çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre incelediğimizde; işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt

boyutlarında anlamlı bir farklılık görülememişken, içsel motivasyon alt boyutunda çocuğu olanlar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Bunun sebebi çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarına olan bağı ve ilgileri ile iş yerinde mutluluk sebebi olup motivasyon kaynağı olduğu düşünülebilir.

Literatür incelendiğinde; Uğur (2018) Türkiye’de çocuk sahibi olmanın mutluluk üzerine etkisini incelediğinde çalışmasında ebeveynler için çocuk sahibi olmanın mutluluk kaynağı olduğunu belirtmiş ve çocuk sayısının fazla olmasının da mutluluk düzeyini artıran bir unsur olduğunu savunmuştur.

Yaptığı bu çalışma ile bizim çalışmamız arasında içsel motivasyon alt boyutunda bir anlamlılık görülürken öbür alt boyutlarda anlamlı farklılık yoktur. Karaçar (2019) ‘ın genç yetişkinler üzerine yaptığı çalışmada çocuk sahibi olup olmamanın mutluluk düzeyine göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Kutlu (2023) ‘da yaptığı çalışmada bireylerin mutluluk düzeylerinin çocuk sahibi olma değişkenine göre incelediğinde anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Bizim çalışmamızla işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler ve destekleyici olmayan deneyimler alt boyutları ile benzerlik gösterirken içsel motivasyon alt boyutu ile benzerlik göstermemektedir.

Bizim çalışmamızda çocuğu olan ebeveynlerin içsel motivasyon alt boyutunun yüksek çıkmasının sebebi çocuk olma duygusu ve sorumluluk bilincinin daha fazla olmasından kaynaklı olduğunu düşünüyorum.

Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmama Değişkeninin Boş Zaman Engelleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarını çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre incelediğimizde; birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülememiştir.

Literatür incelendiğinde; Şahin (2020) ‘ın yaptığı çalışmada, arkadaş eksikliği alt boyutunda bekar çocuklu katılımcıların, evli çocuklu, evli çocuksuz, bekar çocuksuz katılımcılara göre daha etkili olduğunu belirttikleri görülmüştür. Bizim

çalışmamızda anlamlı bir farklılık görülmediği için çalışmalar genelinde paralellik görülmemiştir.

Hem işte mutluluk düzeylerinin hem de boş zaman engellerinin anlamlı bir farklılık bulunmamasının sebebi kurum seviyeleri değişse de öğrencilerin hepsi özel eğitilmiş olması, öğrenme gücü çökmeleri ortak yönü olduğu için tüm öğretmenlerde anlamlı bir farklılık görülmediği düşünülmektedir.

Bireylerin Çalıştığı Kurum Düzeyi Değişkeninin İşte Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmalara katılan bireylerin işte mutluluk düzeyleri alt boyutlarını çalıştığı kurum düzeyi değişkenine göre incelediğimizde; içsel motivasyon, işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülemedi.

Literatürü incelediğimizde Moçoşoğlu ve Kaya (2018) 'nın çalışmada örgütsel mutluluk değişkeninin görev yapılan kademeye göre farklılık göstermektedir. İlkokulda görev yapan öğretmenlerin mutluluk düzeyleri ortaokulda görev yapanlara öğretmenlerden fazla olduğu saptanmıştır. Bunun sebebi ise ilköğretim öğretmenlerinin uzun süre aynı öğrencilerle birlikte olduğundan ve böylece daha samimi bir ortam oluştuğunu ileri sürmüştür.

Konan ve Taşdemir (2019) 'in yaptıkları çalışmada okul kademesi değişkenine göre öğretmenlerin mutluluk düzeyleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Bizim çalışmamızla paralellik göstermiştir. Çalışmamızda anlamlı farklılığın olmaması kademe değişse de öğrencilerin hepsinin özel eğitilmiş oluştundan dolayı olduğunu düşünüyorum.

Bireylerin Çalıştığı Kurum Düzeyi Değişkeninin Boş Zaman Engelleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarını çalıştığı kurum düzeyi değişkenine göre incelediğimizde; birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülemedi.

Literatür incelendiğinde; Salar (2022) ‘ın yaptığı çalışmada kurum düzeyi incelendiğinde yapılan test sonuçları sonucunda tesis alt boyutunda ortaokulda görev yapan öğretmenlerin puanlarının ilkokulda görev yapan öğretmenlerden yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bizim çalışmamızda anlamlı bir farklılık görülememişken Düzdemi (2019) ise öğretmenlere yönelik yapmış olduğu çalışmada okul türü durum değişkenliğinde anlamlı bir farklılık görmüştür. Arkadaş eksikliği alt boyutunda lise kademesinde görev yapan öğretmenlerin boş zaman engel puanları orta okulda görev yapan öğretmenlerden yüksek olduğu, zaman eksikliği alt boyutunda ise lisede çalışan öğretmenlerin boş zaman engel puanı ilkokul ve ortaokul düzeyinde çalışan öğretmenlere göre yüksek çıkmıştır. İlgi eksikliği alt boyutunda ise ilk okulda çalışan öğretmenlerin boş zaman engel puanları orta okuldakilerden yüksek olduğu görülmüştür.

Bireylerin Çalıştığı Yıl Değişkeninin İşte Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmalara katılan bireylerin işte mutluluk düzeyleri alt boyutlarını çalıştığı yıl değişkenine göre incelediğimizde; içsel motivasyon, işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülememiştir.

Literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda Ekşi (2023) ‘nin mesleki deneyime göre akademik ve idari personellerle yaptığı çalışmada örgüt iklimi, psikolojik sermaye algıları ile iş yerinde mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Fakat kurumda çalışma sürelerine göre 5 ve daha az süredir kurumda çalışanların, kurumda 6-10 yıl, 11-15 yıl çalışanlardan daha fazla mutlu oldukları görülmüştür. Bulut (2015) ‘un yaptığı çalışmada ise mesleki çalışma yılı arttıkça mutluluk düzeyinde düşüş olduğu görülmüştür. İncelenen çalışmaların bizim çalışmamızla farklılık olduğu görünmüştür.

Sonucun böyle çıkmasında 5 ve daha az çalışanların mesleğe yeni başlamalarından kaynaklı istek ve heves ile daha mutlu oldukları düşünülmektedir. Yıllar geçtikçe meslekte bıkkınlık ve sür antrene artmasından kaynaklı olabilir.

Bireylerin Çalıştığı Yıl Değişkeninin Boş Zaman Engelleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarını çalıştığı yıl değişkenine göre incelediğimizde; birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülememiştir.

Literatür incelendiğinde Has (2016) 'ın yaptığı çalışmada çalıştığı yıl değişkeni incelendiğinde zaman alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken, birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülememiştir. Torkildsen (2005) ise Rekreasyon ve Eğlence konulu çalışmasında çalışma yılı kişilerin rekreasyonel etkinliklere katılımında önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bizim çalışmamızda anlamlı bir farklılık görülmediği için çalışmalarda paralellik görülmemiştir.

Bunun sebebi olarak çalışmamıza katılan öğretmenlerin %70 'ine yakın bir kısmı ilk atama yılları olduğu için benzer sonuçlar çıktığı düşünülmektedir.

Bireylerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkeninin İşte Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmalara katılan bireylerin işte mutluluk düzeyleri alt boyutlarını aylık gelir düzeyi değişkenine göre incelediğimizde; içsel motivasyon, işten soğutan duygular ve destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülememişken, destekleyici örgütsel deneyimler alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Bunun sebebi olarak kazandıkları aylık gelir seviyelerinin ek dersleri yüzde 25 artırımlı almaları ile biraz yükselmesi ve idarenin çalışanlarına olan destekleyici çalışmalar ile çalışanlarının mutluluklarını artıran şekilde davranması ve idarenin öğretmenlerine bağlılığı sebep olduğu düşünülebilir.

Literatür incelendiğinde Diener ve Seligman (2004) 'a göre ülkenin refah düzeyi arttıkça insanların mutluluk düzeyleri arttığını söylemekte. Maşa (2021) ise üniversite öğrencilerinin mutluluğu üzerine yapmış olduğu çalışmada mutluluğun gelir değişkenine anlamlı düzeyde etkisi olduğunu söylemiştir. Akyüz (2018) ise boş zaman tüketicilerinin mutluluk düzeylerini incelediği çalışmada yüksek gelir seviyesine sahip kişilerin düşük seviyedeki kişilere istinaden daha mutlu olduklarını dile getirmiştir. Bu incelenen çalışmaların aksine Tingaz (2013)'ın yaptığı çalışmada aile gelir düzeyi arttıkça mutluluk düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Bizim yaptığımız çalışmada

örgütsel deneyimler alt boyutunun incelediğimiz çalışmalar ile benzerlik gösterdiği söylenilebilir.

Bireylerin Aylık Gelir Düzeyi Değişkeninin Boş Zaman Engelleri Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Çalışmamıza katılan bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarını aylık gelir düzeyi değişkenine göre incelediğimizde; birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülememiştir ama Gürbüz ve ark. (2012) yaptıkları çalışmada birey psikolojisi alt boyutunda gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bir diğer çalışmada ise Ekinci (2014) aylık gelir düzeylerine göre yaptığı çalışmada birey psikolojisi ve tesis alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Birey psikolojisi ve tesis alt boyutunda bizim çalışmamızla paralellik göstermezken diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmamasından dolayı bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Bunun sebebi olarak öğretmenlerimizin aldığı ücretlerin rekreatif faaliyetlere engel olmadığı ve doğudaki rekreatif faaliyetlerin ücretlerinin az olmasından dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerinin iş yerinde mutluluk düzeylerinin ve boş zaman engellerinin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçları ve öneriler izleyen şekilde değerlendirilmiştir;

- Özel eğitim kurumunda çalışan öğretmenlerinin işte mutluluk düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre alt boyutlarının hepsinde farklılık göstermemiştir.
- Özel eğitim kurumunda çalışan öğretmenlerin boş zaman engeli alt boyutlarını cinsiyet değişkenine göre incelediğimizde kadınların lehine zaman alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür.
- Çalıştığımız öğretmen grubunun işte mutluluk düzeylerinin yaş değişkenine göre incelediğimizde anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
- Özel eğitimdeki çalışan öğretmenlerin boş zaman engellerini yaş değişkenine göre incelediğimizde birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği ve ilgi eksikliği alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmezken, zaman alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür.
- Özel eğitimde kurumunda çalışan öğretmenlerimizin medeni durumuna göre işte mutluluk düzeylerine bakıldığında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Medeni durum değişkenine göre boş zaman engelleri incelendiğinde tüm alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmediği tespit edilmiştir.
- Özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerimizin işte mutluluk düzeyini çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre incelediğimizde işten soğutan duygular, destekleyici örgütsel deneyimler, destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmezken, içsel motivasyon alt boyutunda çocuğu olanlar lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Boş zaman engelleri incelendiğinde çocuk sahibi olup olmama değişkenine göre tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
- Çalıştığı kurum düzeyine göre farklı özel eğitim kurum seviyelerinde çalışan öğretmenlerin istatistik verileri incelendiğinde işte mutluluk

düzeylerinin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Boş zaman engellerini çalıştığı kurum düzeyi değişkenine göre incelediğimizde alt boyutların hiçbirinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

- Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerimizin çalıştığı yıl değişkenine göre incelediğimizde işte mutluluk ve boş zaman engellerinin alt boyutlarının hiçbirinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
- Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerimizin aylık gelir düzeyi değişkenine göre işte mutluluk düzeylerini incelediğimizde içsel motivasyon, işten soğutan duygular, destekleyici olmayan örgütsel deneyimler alt boyutlarında anlamlı bir farklılık görülmezken, destekleyici örgütsel deneyimler alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür.
- Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerimizin aylık gelir düzeylerine göre boş zaman engelleri incelendiğinde hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çalışmamıza istinaden oluşturulan öneriler sunulmuştur;

- ✓ Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin rekreasyon uygulamaları ile ilgili bilgi semineri verilmelidir.
- ✓ Çalışmaların kapsamı artırılarak farklı bölgelerde de çalışma yapılmalı ve karşılaştırılmalıdır.
- ✓ Çalışma farklı meslek gruplarıyla da yapılmalı ve öğretmenlerle farklı meslek grupları arasındaki farklar incelenmelidir.
- ✓ Rekreasyon ile ilgili geniş kapsamlı eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programları alanında uzman rekreasyon mezunu öğrencilerle sağlanmalıdır.
- ✓ Batı da özel eğitimde çalışan öğretmenlerin değişkenleri değişeceği için yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar çıkabilir bu yüzden çalışma kapsamı genişletilmelidir.
- ✓ Aynı araştırma konusu ile farklı branşlarda aynı düzeyde görev yapan öğretmenlerle çalışılabilir.

- ✓ Araştırılma başlamadan önce araştırmaya katılacak öğretmenlerin hepsi ile teker teker sorular anlatılmalı ve incelikle cevaplamaları için iletişime geçilmelidir.

6. KAYNAKLAR

- Akatay A, 2008. "Örgütlerde Zaman Yönetimi", www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak300.doc.
- Akçamete G, 2002. "Türkiye'de Özel Eğitim Öğretmeni Yetiştirme ile İlgili Sorunlar ve Çözüm Önerileri" XI.Ulusal Özel Eğitim Kongreleri Bildirileri. Konya Eğitim Kitapevi Yayınları, s. 23-32.
- Aksoy F, 2022. Öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının örgütsel sinerji ve örgütsel mutluluk düzeylerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Akyüz H, 2018. Boş zaman tüketicilerinin yaşam kalitesi ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Olimpik Kış Festivali Örneği. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Alexandris K. ve Carroll B, 1997. Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: Results from a study in Greece. *Leisure Studies*, 16(2), 107-125.
- Argan M, 2007. Eğlence Pazarlaması. Ankara: Detay Yayıncılık, 7.
- Arslan Y, 2018. Öğretmenlerin farklılıkların yönetimi yaklaşımlarına ilişkin algıları ile örgütsel mutluluk algıları arasındaki ilişki. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Ataman A, 2004. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel eğitim. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ataman A, 2011. Özel eğitime giriş. A. Ataman (Ed.). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş içinde (s. 19-74). Ankara: Gündüz Eğitim.
- August j, 2015. Introduction to Special Education. Melbourne: Australian Agency for International Development (AusAID).
- Bakır M, 2022. Okul Müdürlerinin Toksik Liderlik Davranış Düzeyleri ile Öğretmenlerin Örgütsel Mutlulukları arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Binarbaşı S, 2006. Kütahya İlinde İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Tespiti ve İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Birand K, 1958. İlk Çağ Felsefesi Tarihi, Ajans Türk Matbaası, Ankara.
- Bulut A, 2015. Ortaöğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Mutluluk Algılarının İncelenmesi: Bir Norm Çalışması. Doktora Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çağlar D, 1998. Türkiye'de özel eğitimin tarihçesi. Cumhuriyet'in 75. Yılında İlköğretim 1.Ulusal Sempozyumu, Ankara.
- Çolakoglu T, 2005. Üniversite Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Alışkanlıklarını Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, 247-258, Ankara.
- Çubuk M, 1984. Turizmin dinleme, eğlenme ve BZD ile bütünleşmesi, yeniden tanım denemesi ve turizmin planlanmasında sistemli bir yaklaşım", İstanbul: MSÜ Yayınları.
- Demir C, Demir N, 2006. Bireylerin serbest zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki, lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Demirel M, Harmandar D, 2009. Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Etkinliklere Katılımlarında Engel Oluşturabilecek Faktörlerin Belirlenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi; 6(1): 838-846.
- Diener, E. ve Seligman, M. E. P, 2004. Beyond Money. *American Psychological Society*, 5(1), 1-31.
- Dinç G, 2018. Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi. Biruni Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, İstanbul.

- Dorul, E, 2017. Milli Eğitime Bağlı Görev Yapan Öğretmenlerin Rekreatif Etkinliklerine Katılımlarının ve Serbest Zaman Engellerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Düzdemir A, 2019. Öğretmenlerin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarında Serbest Zaman Katılım Engelleri ve Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler 101 Enstitüsü, Rekreatif Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Manisa; 42-45.
- Ekinci N.E, Kalkavan A, Üstün Ü. D ve Gündüz B, 2014. “Üniversite Öğrencilerinin Sportif ve Sportif Olmayan Rekreatif Etkinliklere Katılmalarına Engel Olabilecek Unsurların İncelenmesi” .s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/352 89130. (Erişim tarihi: 02.05.2017).
- Ekşi G.G, 2023. Örgüt İklimi, Psikolojik Sermaye ve İşyeri Mutluluğu Arasındaki İlişkilerin Analizi. Doktora tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Erdemli A, 2008. Spor Yapan İnsan. İstanbul: E yayınları.
- Ergül K, 2008. Üniversite Gençliğinin Sportif Rekreatif Etkinliklerine Yönelik İlgileri ve Katılma Düzeylerinin Belirlenmesi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi: Manisa.
- Erkılıç T, 2005. Zaman yönetimi, Etkili Sınıf Yönetimi. (Editör: H. Kıran), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Fidan M, 2020. Öz Liderlik ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin Öğretmen Algılarına Göre İncelenmesi. İZÜ Eğitim Dergisi, 2(4), 222-235.
- Foulquie P, 1994. Pedagoji Sözlüğü, Boş Zaman. Çev. Cenap Karakaya.Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Güngörmüş H A, 2007. Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreatif Egzersize Güdüleyen Faktörler. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.
- Güngörmüş H.A, Sezen M, 2010. Milletvekillerinin Rekreatif Alışkanlıkları / Parliamentarians’ Recreational Habbits, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7 (4).
- Gürbüz B, Öncü E, Emir E, 2012. Leisure Constraints questionnaire: testing the construct validity. 12th International Sports Sciences Congress, 339-343, 12-14 December, Denizli, Turkey
- Gürüz D, Gürel E, 2006. Yönetim ve Organizasyon, Nobel Yay, Ankara.
- Hacıoğlu N, Gökdeniz A, Dinç Y, 2015. Boş zaman ve rekreatif yönetim. Detay Yayıncılık, Ankara
- Has F, 2016. Sağlık Sektöründe Çalışanların Boş Zamanlarında Rekreatif Etkinliklerine Katılımlarının Önündeki Engellerin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Hazar A, 1994. Rekreatif ve Animasyon. Detay Yayıncılık, Ankara
- Heminway J L, 1996. Emancipating leisure: the recovery the freedom in leisure. Journal of Leisure Research, 28(1), 27-43.
- İşıkkhan V, 2017. Özel Eğitim Alanında Çalışan Personelin Tükenmişlik Düzeylerine Etkide Bulunan Faktörlerin İncelenmesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, Cilt: 28 Sayı: 1, Ankara, s: 7-26.
- İnan S.A, 2022. İlkokul öğretmenlerinin örgütsel mutluluk ve örgütsel sessizlikleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kabal D, 2019. Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Mutluluk Düzeyleri Üzerine Bir Çalışma (Kocaeli Örneği).. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya
- Karacan A, 2012. Özel Eğitim Kurumlarındaki Eğitilebilir ve Öğretilebilir Bireylerle Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliklerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaçar E, 2019. Spor fakültesinde okuyan öğrencilerin rekreatif faaliyetlere karşı ilgi ve mutluluk düzeyleri: Sinop üniversitesi örneği. Spor ve Rekreatif Araştırmaları Dergisi, 1(1), 58-70.

- Karaçar E, Paslı M.M, 2014. Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Rekreatif Etkinlikleri ve Rekreatif Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler. *Turizm Akademik Dergisi*.1 (1). 29-38.
- Karadaş N, 2015. Zaman kavramına kuramsal yaklaşımlar ve İnternet’te şimdiki zaman olgusu. *Folklor/edebiyat*, 21(83), 325-341.
- Karaküçük S, 1997. Rekreatif (Boş Zamanları Değerlendirme) Kavram, Kapsam ve Bir Araştırma. (İkinci baskı). Ankara: Seren Ofset.
- Karaküçük S, 2008. Rekreatif ve boş zaman değerlendirme. Ankara, Gazi Kitabevi
- Karaküçük S, 2014. Rekreatif: boş zamanları değerlendirme. Suat KARAKÜÇÜK.
- Karaküçük S, Ekenci G, 1995. Okulların Boş zamanları değerlendirme (rekreatif) eğitimindeki rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 128, 62–66.
- Karaküçük S, Gürbüz B, 2007. Rekreatif ve kentleşme, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Kargın T, 1997. “Özel Eğitim Alanında Öğretmen Yetiştirme” *Milli Eğitim Dergisi*, Ekim- Kasım-Aralık Sayı:136.
- Karnak B, 2020. Öğretmenlerin Mesleki Profesyonellikleri ile Örgütsel Mutlulukları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılbaş Ş, 2010. Rekreatif -Boş Zamanı Değerlendirme, Genişletilmiş 5. Bs, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Kırloğlu Y.Y, 2020. Sınıf Öğretmenlerinin Mutluluk Düzeyleri ve İşten Ayrılma Niyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Bolu.
- Koç N, 1991. Ankara üniversitesi ziraat fakültesi peyzaj mimarlığı bölümü rekreatif ders notları, Ankara.
- Koçyiğit S, 2018. Özel eğitim alan bilgisi. 14.04.2019.
- Konan N, Taşdemir A, 2019. Öğretmenlerin Örgütsel İkiyüzlülük Algıları ile Mutluluk Düzeyleri Algıları Arasındaki İlişki. *Bilimsel Eğitim Araştırmaları*, 3(2), 132-152.
- Kutlu B, 2023. Rekreatif Yüzme Etkinliği Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Sosyalleşme ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Küçüktopuzlu F, Gözek K, Uğurlu A, 2003. Boş Zaman Rekreatif İlişkisi ve Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Çalışma, 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı, 2011. Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi, Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Moçoşoğlu B, Kaya A, 2018. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin örgütsel sessizlik ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki: Şanlıurfa ili örneği. *Harran Education Journal*, 3(1), 52-70.
- Munusturlar S, 2016. Boş zaman ve rekreatif kavramı. M. Akyıldız Munusturlar, (Ed.), *Rekreatif Yönetimi içinde* (s. 2-26). Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.
- Müftüler M, 2008. Muğla üniversitesinde okuyan öğrencilerin çoklu zekâ alanlarına göre rekreatif tercihlerinin belirlenmesi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Oishi S, Jesse G, Selin K, Lolanda C. G, 2013. “Concepts of Happiness Across Time and Cultures”, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39 (5): 559- 577.
- Özel Eğitim Hiz.Yön, 2018. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmî Gazete.
- Özer M, 2012. Çalışma hayatında zaman tuzakları ve zamanı etkin yönetmek. *Hak iş uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 1(2), 44-75.
- Özşaker M, 2012. Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılmama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 126-131.
- Öztürk Y, 2018. Boş Zaman, Rekreatif ve Turizm Kavramları Arasındaki İlişkinin Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Sosyal, İdari ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 1(2):31-42.

- Pulur A, 2003. Üniversitede görev yapan öğretim elemanları ve idari personellerin boş zamanlarını sporla değerlendirme eğilimlerinin araştırılması (Kırıkkale örneği), 10-11 Ekim Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara.
- Salar M.Ş., 2022. Öğretmenlerin Serbest Zaman Doyumları ve Serbest Zaman Engellerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Egzersiz ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Saygın Y, 2008. Üniversite öğrencilerinin, sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Stebbins R A, 2005. Choice and experiential definitions of leisure. *Leisure Sciences*, 27(4), 349-352
- Şahin A, 2020. Konya-Selçuklu İlçesinde İkamet Eden Kişilerin Rekreasyon Alanına Katılım Engelleri. Yüksek Lisans Tezi. Konya. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- TDK, 1983. Türkçe sözlük. 7. Baskı, Ankara: T.D.K. Yayını.
- Tengilimoğlu D, Tutar H, Altungöz M, Başpınar N O, Erdönmez C, 2007. Zaman Yönetimi. H. Tutar (Ed.). Zaman Yönetimi içinde. İkinci Baskı, Seçkin Yayıncılık.
- Tengilimoğlu D, Tutar H, Altınöz M, Başpınar N, Erdönmez C, 2003. Zaman yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 30-35.
- Tingaz E. O, 2013. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Bazı Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâ ve Mutluluklarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bölümleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Torkildsen G, 2005. *Leisure and Recreation Management*. (5th Edition). Routledge. NewYork: Taylor and Francis Group.
- Uğur Z. B, 2018. Çocuk Sahibi Olmak İnsanları Mutlu Ediyor Mu? Türkiye’den Bulgular. *Nüfusbilim Dergisi*, 40, 83-104.
- Us G. 2023. Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Durumuna Göre Psikolojik Sağlamlık ve Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi. Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Giresun.
- Üstün Ö, 2018. Rekreasyon liderlik türlerinin İstanbul Beykoz halkının rekreasyon aktivitelerine katılımları üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 7-9.
- Veenhoven R, 2012. Happiness: Also Known as ‘Life-Satisfaction’ and ‘Subjective Well-Being, *Handbook of Social Indicators and Quality of Life Research*, Dordrecht, Kenneth C. Land, Alex C. Michalos, and M. Joseph Sirgy (Ed.), Netherlands
- Walker G J, Wang X, 2009. The meaning of leisure for Chinese/Canadians. *Leisure Sciences*, 31(1), 1-18.
- Yıldız M, Sahan H, Tekin M, Devecioğlu S, Yazar D. N, 2012. Examination of recreation levels of university students with regard to various variables. *ProcediaSocial and Behavioral Sciences*, 46, 320-325.
- Yılmaz Z, 2002. Kütahya İli Orta Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetlerinin Dağılımı ve Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Yılmaz, 2007. Rekreasyon faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

7. EKLER

EK-A: Boş Zaman Engelleri Ölçeği

Boş Zaman Engelleri Ölçeği

Maddeler	Kesinlikle Önemsiz	Önemsiz	Önemli	Kesinlikle Önemli
1. Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi	1	2	3	4
2. Kendini yorgun hissetmek	1	2	3	4
3. Sakatlanmaktan korkmak	1	2	3	4
4. Sağlık problemleri *	1	2	3	4
5. Kendini güvende hissetmemek *	1	2	3	4
6. Sosyal ortamlardan mutlu olmamak *	1	2	3	4
7. Nerden öğreneceğini bilmemek	1	2	3	4
8. Nerede katılacağını bilmemek	1	2	3	4
9. Öğretecek kimsenin olmaması	1	2	3	4
10. Tesis donanımının yetersiz olması	1	2	3	4
11. Tesislerin yetersiz olması	1	2	3	4
12. Tesislerin kalabalık olması	1	2	3	4
13. Sunulan hizmetleri beğenmemek *	1	2	3	4
14. Eve yakın imkânların olmaması *	1	2	3	4
15. Ulaşımın zaman alması *	1	2	3	4
16. Arabamın olmaması *	1	2	3	4
17. Yeteri kadar paranın olmaması *	1	2	3	4
18. Arkadaşlarının zamanının olmaması	1	2	3	4
19. Beraber katılacak kimsenin olmaması	1	2	3	4
20. Arkadaşlarının bu tür etkinliklere katılmaktan hoşlanmaması	1	2	3	4
21. İş/çalışma zamanının yoğun olması *	1	2	3	4
22. Aile için zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
23. Sosyal etkinlikler için zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
24. Program zamanlarının uygun olmaması	1	2	3	4
25. Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek	1	2	3	4
26. İlgili olmamak	1	2	3	4
27. Rutin programı bozmak istememek	1	2	3	4

* Ölçekten çıkartılan madde.

EK-B: İşte Mutluluk Ölçeği

EK-1

İşte Mutluluk Ölçeği

No	1. Kesinlikle Katılmıyorum	↔	7. Kesinlikle Katılıyorum
İM1	Yaptığım işten ilham alırım ve başkalarına ilham vermeye çalışırım.		1 2 3 4 5 6 7
İM2	Kurumdayken içimden iyi şeyler yapmak gelir.		1 2 3 4 5 6 7
İM3	Kurumumda yaptığım işten keyif alırım.		1 2 3 4 5 6 7
İSD4	Yöneticime yaklaşırken rahat değilim.*		1 2 3 4 5 6 7
İSD5	İşyerinde kendimi stresli hissediyorum.*		1 2 3 4 5 6 7
İSD6	Sık sık işimden ayrılacak gibi hissediyorum*		1 2 3 4 5 6 7
DÖD7	Kurumum işin zamanında tamamlanması için gerekli tüm eğitim ve bilgiyi sağlar.		1 2 3 4 5 6 7
DÖD8	Kurumumda karar alma süreci adil ve hakkaniyetlidir.		1 2 3 4 5 6 7
DÖD9	Kurumumdaki üst düzey yöneticilerin net bir vizyonu ve odağı var.		1 2 3 4 5 6 7
DOÖD10	Kurumumda ekip çalışmasını ve toplu çaba gerektiren işleri düzenleyen kurallar yoktur.*		1 2 3 4 5 6 7
DOÖD11	Kurumumda sosyalleşmeyi destekleyen uygun bir ortam yoktur.*		1 2 3 4 5 6 7
DOÖD12	Kuruma yaptığım katkılar yeterince takdir edilmez.*		1 2 3 4 5 6 7

***Not:** İSD ile DOÖD boyutlarının soruları ters kodlanmıştır. İM: İçsel Motivasyon, İSD: İşten Soğutan Duygular, DÖD: Destekleyici Örgütsel Deneyimler, DOÖD: Destekleyici Olmayan Örgütsel Deneyimler